

БИЛТЕН
НА
СУДСКАТА ПРАКСА

РЕДАКЦИСКИ ОДБОР

- **Даница Ристева** - Претседател на Апелационен суд Битола
- **Васко Кузев** – Претседател на Кривичен оддел на Апелационен суд Битола
- **Љубомир Бошевски** - Претседател на Граѓански оддел на Апелационен суд Битола
- **Татјана Сусулеска** – Претседател на оддел за судска пракса на Апелационен суд Битола
- **Виолета Костовска** - Судија на Апелационен суд Битола
- **Љубе Стојановски** - Судија на Апелационен суд Битола
- **Петкана Јадровска** - Судија на Апелационен суд Битола
- **Јасмина Трајковска** – виш судски соработник во Апелационен суд Битола
- **Александра Ристевска**- судски соработник во Апелационен суд Битола
- **Петар Чаловски** – помлад судски соработник во Апелационен суд Битола

Печатењето на ова издание на Билтенот на судската пракса на Апелациониот суд Битола е финансиски поддржано од USAID

СОДРЖИНА

1. Казнено право	1
1.1 Кривичен законик	1
1.2 Закон за кривична постапка	10
1.3 Закон за прекршоци	22
1.4. Случај Трамповски против Република Македонија	24
2. Граѓанско право	27
2.1. Граѓански спорови	27
2.2. Трговски спорови	33
2.3 Спорови од работни односи	59
3. Заклучоци од работната средба на граѓанските оддели на четирите апелациони судови во Р.Македонија одржана на 11.05.2012 г	62
4. Заклучоци од работната средба на граѓанските оддели на четирите апелациони судови во Р.Македонија одржана на 05.11.2012 г	65
5. Заклучоци на граѓанскиот оддел на Апелациониот суд Битола	66
6. Погледи и мислења	69
6.1. Осврт кон правното значење на предбележувањата и прибележувањата врз недвижностите за прометот и извршувањето врз истите	69
6.2. Доказите во стопанските спорови и новините со измените и дополнувањата на ЗПП	73

1.Казнено право

1.1. Кривичен законик

1.Сторител на кривичното дело „Точење алкохолни пијалоци на малолетници“ по чл.204 став 1 од Кривичниот Законик го чини тој што чини или продава алкохолни пијалоци, а не одговорното лице во правното лице само затоа што го има својството, а не го послужувал малолетникот

Од образложението

Основниот суд од Охрид покрај правното лице го огласил за виновен и одговорното лице во правното лице за кривичното дело „Точење алкохолни пијалоци на малолетници“ по чл.204 став 1 од Кривичниот Законик. Го осудил на парична казна.

На обвинетото одговорно лице му се става на товар да го сторил кривичното дело „Точење алкохолни пијалоци на малолетници“ по чл.204 став 1 од Кривичниот Законик, затоа што како одговорно лице заедно со правното лице вршеле услуги – продажба и ослужување на пијалоци и ги послужиле со алкохолен пијалок двете малолетнички. Во заклучокот за фактичката состојба од образложението на пресудата, првостепениот суд само го препишал диспозитивот на обвинителниот предлог дека двајцата обвинети, правното лице и одговорното лице вршеле услуги – продажба и ослужување на пијалоци, а не го утврдиле решителниот факт, дали одговорното лице покрај тоа својство што го имал практично тој вршел ослужување со алкохолни пијалоци.

Битен факт за постоењето на кривичното дело од чл.204 ст.1 од КЗ, е да се утврди кој е тој што во угостителскиот објект или во друг дуќан или на место каде се точат и продаваат алкохолни пијалоци ќе го послужи малолетникот. Дали тоа ќе биде продавачот, келнерот или друго вработено лице не е од значење, од значење е кој тоа го чини, кој точи алкохол. Само тој може да биде кривично одговорен. Делото може да го стори само оној што служел со алкохолот, а тоа значи давање алкохолни пијалоци на малолетници и тука завршуваат дејствијата. Дури воопшто не е важно дали тие алкохолни пијалоци малолетникот ги конзумирал. Целта на инкриминацијата е да не се дозволи точење алкохолни пијалоци на малолетници.

Поаѓајќи од горното Апелациониот суд ја укина пресудата и даде забелешки дека првостепениот суд треба да го утврди решителниот факт од кој зависи кривичната одговорност на одговорното лице, дали тоа точело алкохол или пак некој друг. Ако алкохол точел келнерот, тој само можел да го стори кривичното дело, а не и одговорното лице кое не точело алкохол.

(Решение на Апелациониот суд Битола Кж.бр.617/12 од 03.10.2012 година)

Изготвил,
Судија,
Васко Кузев

2.3а да се одземе недвижниот предмет – стан од сторителот на кривичното дело „Овозможување на употреба на наркотични дроги“ по чл.216 став 3 од Кривичниот Законик, тој стан мора да е посебно наменет за употреба на наркотични дроги

Од образложението

Основниот суд од Битола со обжалената пресуда двајцата обвинети ги огласил за виновни за кривичното дело „Овозможување на употреба на наркотични дроги“ по чл.216 став 2 в.в. со ст.1 од Кривичниот Законик. Обвинетите сториле и други кривични дела во стек, па судот по утврдувањето на поединечните казни затвор ги осудил на единствени казни затвор сторени во стек.

Првостепениот суд во изреката на пресудата донесол и одлука за одземање на станот сопственост на мајката на обвинетиот во кој стан двајцата обвинети му овозможувале употреба на наркотични дроги на оштетената.

Одлучувајќи по жалбите на обвинетите судот во делот за сторените кривични дела жалбите ги одби како неосновани и пресудата ја потврди.

На одлуката за одземање на станот жалба вложи Основниот јавен обвинител од Битола. Апелациониот суд со решение таквата жалба ја уважи и одлуката за одземањето на станот само ја укина.

Кога постои императивна одредба за одземање на предмети во некое кривично дело од посебниот дел на Кривичниот законик, непотребно е да се прави оценка на општото правило содржано во чл.100-а од Општиот дел на Кривичниот законик, кој се однесува на одземање на предметот. Законодавецот сам направил таква оценка кога наложил како што е во конкретниот случај во чл.216 ст.4 од КЗ, наркотичните дроги како и подвижните и недвижните предмети употребени за нивно пренесување или растурање или посебно наменети или ставени за употреба ќе се одземат. По мислење на овој суд, станот на ул. „Партизанска“ бр.32/12 во кој живеел обвинетиот со својата вонбрачна сопруга бил сопственост на неговата мајка по основ на наследување, која пак потоа и го оттуѓила.

Член 216 став 4 од КЗ, вели дека ќе се одземат:

1. наркотични дроги,
2. подвижни и недвижни предмети употребени за пренесување или растурање на наркотичните дроги, станот како недвижен предмет не бил наменет ни за пренесување ни за растурање на дрогите и
3. подвижни или недвижни предмети да биле посебно наменети или

ставени за употреба на наркотични дроги. Станот не бил ни посебно наменет, не бил ни ставен за употреба од неког за употреба на дроги најмалку од сопственикот на станот, мајката на обвинетиот како законски наследник или од третите лица кои покасно се стекнале со правото на сопственост на овој стан.

(Решение Кж.бр.531/12 од 19.09.2012 година)

**И з г о т в и л,
С у д и ј а,
Васко Кузев**

3.Под поимот „поголем број на луѓе“, кај квалификуваниот облик на кривичното дело „Предизвикување општа опасност“ по чл.288 ст.3 од КЗ, треба да се сметаат 10 или повеќе лица

Од образложението

Основниот суд од Струга со обжалената пресуда обвинетиот го огласил за виновен за кривичното дело „Предизвикување општа опасност“ по чл.288 ст.1 од КЗ, а не за истото кривично дело по чл.288 ст.3 в.в. Со ст.1 од КЗ. Тоа судот го направил согласно чл.364 ст.2 од ЗКП, бидејќи судот не е врзан за предлогот на тужителот во поглед на правната оценка на делото.

Од пресудата бил незадоволен Основниот јавен обвинител од Струга и изјави навремена жалба. Смета дека првостепениот суд направил апсолутна суштествена повреда на правилата од постапката кога не ја прифатил правната оценка дадена од Јавниот обвинител.

Апелациониот суд со пресудата ја одби жалбата на надлежниот обвинител како неоснована.

Кривичното дело „Предизвикување општа опасност“ има основен облик во чл.288 ст.1 од КЗ, и квалификуван облик во чл.288 ст.3 од КЗ. Наредниот став е привилегирираниот облик, а став 2 пак од истиот член исто така е квалификуван облик. Не е доволно во смисла на чл. 288 ст.3 од КЗ, кога се чини делото од ст.1 и 2 од чл.288 од КЗ, на местото каде делото се чини да биле собрани поголем број на луѓе ами тој број на луѓе треба да се цени во контекстот на основното дело. Тоа е, дали за таквите луѓе со општото опасно средство е предизвикана значителна опасност за животот и телото на тие луѓе.

За да постои тоа кривично дело потребно е општо опасното средство да предизвика конкретна опасност за животот или телото на тие луѓе. Конкретната опасност треба да се сфати како непосредна блиска можност заштитеното добро, во случајот луѓето, да бидат загрозувани. Кога пак се работи за умислено кривично дело, тогаш сето тоа треба да биде опфатено во умислата на сторителот на делото.

Законодавецот во чл.288 ст.3 од КЗ, го употребил изразот „..... на место каде се собрани поголем број луѓе“. Во чл.122 од КЗ кој се однесува на значење на изразите во Кривичниот законик, согласно чл.19 од Законот за измени и дополнувања на Кривичниот законик, „Службен Весник на РМ“ број 114/2009, дадено е значењето на

поимот „повеќе лица“. Под повеќе лица се подразбираат најмалку 3 или повеќе лица што се здружиле да вршат кривично дело. Ова значење на овој израз, не треба да се доведе во врска со чл.288 ст.3 од КЗ, бидејќи таму станува збор за „собрани поголем број на луѓе“. Поимот поголем број на луѓе е оставен да го реши судската пракса при немање на законско решение на тој поим. Македонската судска пракса барем досега не се занимавала со овој проблем и не дала практично решение. Во Кривичниот законик на Република Србија има потполно иста конструкцијата на кривичното дело како и во Кривичниот законик на Република Македонија. Во нивното кривично дело „Предизвикување општа опасност“ исто така е опфатен изразот „на место каде се собрани поголем број на луѓе.“ Кривичниот оддел на Врховниот суд на Република Србија, донесол правно сфаќање дека под поимот поголем број на луѓе треба да се смета 10 или повеќе луѓе. Апелациониот суд оценува дека нема причини имајќи ја во предвид конструкцијата на кривичните дела во двата законици, и кај нас да се прифати ваквото мислење.

(Пресуда на Апелациониот суд Битола КЖ.бр.488/12 од 05.09.2012 година)

И з г о т в и л,
С у д и ј а,
Васко Кузев

4.3а постоењето на кривичното дело „Запуштање и малтретирање на малолетно лице“ по чл.201 ст.2 од КЗ, кога малолетникот се наведува да питачи, не е доволно само да се наведува да питачи, ами е потребно уште обвинетиот тоа да го чини од користољубие

Од образложението

Основниот суд од Битола со обжалената пресуда обвинетиот го огласил за виновен за кривичното дело „Запуштање и малтретирање на малолетно лице“ по чл.201 ст.2 од КЗ, и го осудил на казна затвор во траење од 3 години.

Апелациониот суд во Битола одлучувајќи по жалбата на обвинетиот, ја уважи жалбата и ја укина обжалената пресуда.

Првостепениот суд направи суштествена повреда на постапката. Имено, според изреката на пресудата, а тоа произлегува од обвинението на обвинетиот му се ставало на товар да го сторил кривичното дело „Запуштање и малтретирање на малолетно лице“ по чл.201 ст.2 од КЗ. Кривичното дело од чл.201 ст.2 има врска со кривичното дело од чл.201 ст.1 од КЗ, само со казната, а не и со диспозицијата на кривичната норма. Во чл.201 ст.2 од КЗ, е предвиден начинот на чинење на ова кривично дело и тој начин може да биде реализиран на три случаи:

Прво, присилување малолетно лице на работа што не одговара на неговата возраст и физичка сила,

Второ од користољубие го наведува на питање и

Трето, врши други дејствија што се штетни за неговиот развoтoк.

Обвинението го товареше обвинетиот да го сторил кривичното дело на вториот начин, што значи од користољубие го наведува малолетното лице или лица на питање.

Првостепениот суд воопшто не испитувал и утврдувал факти за докажаноста или недокажаноста на користољубието како обележје на делото, ами само во изреката на пресудата и во заклучокот за фактичката состојба го пренесол зборот „користољубие“.

Иако во чл.122 од КЗ, кој дава објаснување на значењето на изразите од Кривичниот законик, нема објаснување за изразот „користољубие“, сепак користољубието како обележје на дело, а и повеќе од тоа, како мотив за чинење на делото може да се најде во повеќе кривични дела на нашиот Кривичен законик. Користољубието е преземање на дејствија со цел да се постигне материјална корист, делото го врши сторителот заради прибавување на материјална корист, па дури може да се рече користољубието го тера како мотив да го чини делото, да го наведува малолетникот на питање. Во конкретниот кривичен предмет од изведените докази, не произлегува дека за оние дејствија што ги превзел обвинетиот со своите малолетни деца, не произлегува дека го сторил од користољубие. Произлегува дека по разводот на бракот и оформување на втор брак со boleжлива сопруга, останал и без социјалната помош и на таа критична вечер двете малолетни деца од питање собрале околу 200,00 денари. Што е поважно од се, од сите изведени докази и од исказот на овластеното лице од Центарот за социјални работи, сослушано како сведок, произлегува дека парите се користеле за минимални семејни потреби – леб и слично. ЦСР Битола го извести судот дека малолетните деца не се регистрирани во центарот за вакви дејствија.

(Решение на Апелациониот суд Битола КЖ.бр.420/12 од 04.07.2012 година.)

**И з г о т в и л,
С у д и ј а,
Васко Кузев**

5.Обвинетиот не го сторил кривичното дело „Предизвикување општа опасност“ по чл.288 ст.1 од КЗ, ако испукал три куршуми во земјата од нивата во негова близина каде се случил настанот со намера да го спречи оштетениот во намерата да доаѓа кон обвинетиот за да го напаѓа

Од образложението

Основниот суд од Струга со обжалената пресуда обвинетиот го огласил за виновен и му изрекол условна осуда за кривичното дело „Предизвикување општа опасност“ по чл.288 ст.1 од КЗ.

Апелациониот суд во Битола, одлучувајќи по жалбата на обвинетиот ја укина таа пресуда наоѓајќи дека направена е апсолутна суштествена повреда на одредбите на постапката од чл.381 ст.1 т.11 од ЗКП. Изреката на пресудата е сама на себе

противречна, а правните причини се противречни со она што го утврдил првостепениот суд.

Надлежниот јавен обвинител ја започнал постапката против обвинетиот за кривично дело „Убиство“ по чл.123 ст.1 в.в. Со чл.19 од КЗ, во обид. Покасно, извршил поинаква правна оценка кога од доказите произлегло дека во настанатата расправија кога оштетениот доаѓал кон обвинетиот и кога оштетениот на обвинетиот му ги упатил зборовите „што бараш овде ќе те убијам“. Обвинетиот го извадил пиштолот и на три пати испукал во земјата во нивата каде ова сето се случувало. Заради ова, надлежниот обвинител дал правна оценка дека се работи за кривично дело „Предизвикување општа опасност“ по чл.288 ст.1 од КЗ.

Кривичното дело предвидено во чл.288 ст.1 од КЗ, за основно обележје го има со општо опасно дејствие или средство да се предизвика конкретна опасност за животот или телото на оној кон кој се превземени дејствијата. За каква конкретна опасност може да стане збор во конкретниот случај, кога во самиот опис на дејствијата на надлежниот обвинител е определено, а судот тоа го прифатил оти го утврдил дека обвинетиот три пати пукал со пиштолот во земјата. По оценка на овој суд, тука не постои конкретна опасност и таа не е ни непосредна ни блиска, па со тоа и заштитеното добро не е загрозено.

(Решение на Апелациониот суд Битола КЖ.бр.51/12 од 15.02.2012 година.)

**И з г о т в и л,
С у д и ј а,
Васко Кузев**

6. Ако обвинетиот со едно дејствие сторил кривичното дело „Тешка кражба“ по чл.236 став 1 т.1 од КЗ, со второто дејствие сторил кривично дело „Тешка кражба“ по чл.236 став 1 т.3 од КЗ, а со третото дело сторил кривично дело „Кражба“ по чл.235 ст.1 од КЗ, бидејќи се работи за продолежно кривично дело по чл.45 од КЗ, судот во смисла на чл.45 ст.2 од КЗ, дејствијата ќе ги квалификува само по едно од двете исти по тежина кривични дела, или „236 ст.1 т.1 од КЗ“ или „236 ст.1 т.3 од КЗ“ и ќе изрече казна за тоа дело

Од образложението

Основниот суд од Охрид со обжалената пресуда обвинетиот го огласил за виновен за кривичното дело „Тешка кражба“ по чл.236 став 1 т.1 од КЗ, а в.в. Со чл.45 од КЗ, иако во сите дејствија што ги превзел покрај споменатото кривично дело ги имало обележјата и на кривичното дело „Тешка кражба“ по чл.236 став 1 т.3 од КЗ и на кривичното дело „Кражба“ по чл.235 ст.1 од КЗ.

Од пресудата бил незадоволен Основниот јавен обвинител од Охрид и тоа покрај другото и заради ваквата правна оценка што ја дал првостепениот суд. Жалителот смета дека требало првостепениот суд да даде правна оценка на

дејствијата обвинетиот да сторил кривично дело „Тешка кражба“ по чл.236 став 1 т.3 од КЗ, а не кривично дело „Тешка кражба“ по чл.236 став 1 т.1 од КЗ. Според жалителот кривичното дело по чл.236 ст.1 т.3 од КЗ било најтешко кривично дело од низата на дејствијата што чинат продолжено кривично дело.

Апелациониот суд горните наводи во жалбата ги оцени како неосновани. Точно е тоа дека во чл.45 ст.2 од КЗ, е пропишано, кога сторителот ќе стори продолжено кривично дело, судот ќе му изрече казна во границите на казната пропишана за најтешкото дело. Погрешно е мислењето на жалителот дека кривичното дело „Тешка кражба“ по чл.236 став 1 т.3 од КЗ, е потешко од кривичното дело „Тешка кражба“ по чл.236 став 1 т.1 од КЗ. Законодавецот за сите точки од еден до шест за кривичното дело по чл.236 ст.1, запретил иста казн.

(Пресуда на Апелациониот суд Битола КЖ.бр.23 /12 од 30.01.2012 година.)

Изготвил,
Судија,
Васко Кузев

7.Согласно чл.100-а став 2 од КЗ, од сторителот на кривичното дело ќе се одземат предметите ако е исполнет и само еден од трите предвидени услови во тој член, тие услови не се кумулативни

Од образложението

Основниот суд од Струга со обжаленото решение покрај огнено оружје и муниција од обвинетиот одзел и еден револвер марка Арминиус. Од решението бил незадоволен обвинетиот и тоа само од делот на решението со кое бил одземен револверот. Смета дека решението е донесено спротивно на чл.100-а ст.2 од КЗ, бидејќи за тој револвер имал поднесено барање за легализација согласно законот и постапката сеуште била во тек.

Вишиот јавен обвинител од Битола предложи жалбата на обвинетиот да се уважи и обжалениот дел од решението да се укине. На решението му недостасувале причини за примената на чл.100-а ст.2 од КЗ.

Апелациониот суд го уважи тој дел од жалбата на обвинетиот.

Кривичниот законик, во чл.100-а регулира, законодавецот предвидел облигаторно и факултативно одсемање на предметите.

Задолжително се одземаат предметите онака како е предвидено во чл.100-а ст.1 од КЗ. Ова правило за основа го има принципот „од неправо не може да стане право,“. Кога се работи за факултативно одземање на предметите тогаш мора да биде исполнет баарем еден од трите законски услови за тоа. Тие се: ако тоа го бараат интересите на општата безбедност или здравјето на луѓето или причини на моралот. Факултативно одземање на предмети предвидено во чл.100-а ст.2 од КЗ, наменети или употребени за извршување на кривично дело ако постои опасност повторно да бидат

употребени за извршување на кривичното дело ќе се одземат согласно чл.100-а ст.2 од КЗ.

Неспорен е фактот за тоа дека, по правосилно завршената кривичната постапка е изведен доказ и е утврдено дека револверот марка Арминиус не е забранет за поседување од граѓаните и обвинетиот поднесол барање за легализација и за тоа се води постапка пред МВР – ПС Струга.

Во повторената постапка, првостепениот суд ако не утврди постоење на некои од трите услови за примена на правилото од чл.100-а ст.2 од КЗ, ќе треба да му го врати револверот на обвинетиот, а правната судбина на обвинениот да биде разрешена според правилата на Законот за оружје и во упрвна постапка. Ако обвинетиот добие дозвола за легализација, ќе го поседува револверот. Ако не добие дозвола тие правила ја решаваат судбината во управната постапка за тој револвер.

(Решение на Апелациониот суд Битола КЖ.бр.701/1 од 12.12.2011 година.)

**Изготвил,
Судија,
Васко Кузев**

8.Во изреката на пресудата за кривичното дело „Неплаќање издршка“ по чл.202 ст.1 од КЗ, мора да е означено времето на неплаќањето и износот на неплатената издршка. Во спротивно на тоа изреката е нејасна и не може да се испитува

Од образложението

Основниот суд од Охрид со обжалената пресуда обвинетиот го огласил за виновен за продолжено кривично дело „Неплаќање издршка“ по чл.202 ст.1 од КЗ и му ја изрекол условната осуда.

Од пресудата бил незадоволен обвинетиот и изјави жалба со наводи дека во изреката не е наведено ни време на чинење на делото, ни износи кои не ги исплатил.

Вишиот јавен обвинител од Битола предложи жалбата да се уважи, бидејќи изреката на пресудата е нејасна. Било само наведено во изреката дека обвинетиот иако бил должен да плаќа издршка од денарска противвредност на 60 евра секој месец, тој одбегнувал да дава издршка.

Апелациониот суд во Битола, ја уважи жалбата и ја укина пресудата со забелешки дека суштествени составни делови за чинењето на ова кривично дело се времето за кое не ја плаќал издршката и износите што не ги платил, а бил должен да ги плати. Само таква изрека во таква пресуда ќе може евентуално по жалба Апелациониот суд да ја испитува.

(Решение на Апелациониот суд Битола КЖ.бр.614/11 од 09.11.2011 година.)

**Изготвил,
Судија,
Васко Кузев**

9. Ако обвинетиот го удрил оштетениот со цел од себе да одбие истовремен противправен напад, тогаш првостепениот суд немало место да го примени чл.130 ст.3 од КЗ и да изрече кривична санкција судска опомена, ами имало место да донесе ослободителна пресуда согласно чл.368 ст.1 т.1 од ЗКП, в.в. со чл.12 ст.1 и 2 од КЗ – Нужна одбрана

Од образложението

Основниот суд од Битола со обжаленото решение на обвинетиот му ја изрекол судската опомена како кривична санкција за стореното кривично дело „Телесна повреда“ по чл.130 ст.1 од КЗ. Ова затоа што, утврди дека обвинетиот бил предизвикан од навредливото и грубо однесување на оштетениот.

Од решението бил незадоволен бранителот на обвинетиот и изјави жалба. Смета дека се она што превзел обвинетиот, превзел од себе да одбие истовремен противправен напад и затоа требало судот да донесе ослободителна пресуда, а не тоа да го оцени како однесување на обвинетиот предизвикано од грубото и навредливо однесување на оштетениот, законски услов за судска опомена.

Апелациониот суд ја уважи жалбата, наоѓајќи дека изреката на пресудата е нејасна и противречна на заклучокот за фактичката состојба. Во изреката на пресудата станува збор за примена на чл.130 ст.3 од КЗ, законски услов за судска опомена, а од утврдените факти во заклучокот за фактичката состојба произлегува делување на обвинетиот во нужна одбрана.

Апелациониот суд во решението му укажа на Основниот суд дека, дека треба со сигурност да утврди дали оштетениот го удрил со тупаница во пределот на левото око обвинетиот кога тој се наоѓал внатре во патничкото возило, па потоа да излегол и тој да го удрил оштетениот па да го сторил кривичното дело за кое се обвинува, или пак обвинетиот да излегол од колата со цел да го праша тужителот зошто така се однесува, па тогаш тужителот да го удрил обвинетиот со тупаница во пределот на левото око и обвинетиот да возвратил со тупаница удирајќи го оштетениот во пределот на лицето. Ова е од суштествено значење за примена на Кривичниот законик.

Ако обвинетиот бил удрен со тупаница од тужителот кога се наоѓал внатре во возилото, па потоа да излегол од возилото и го удрил тужителот, би можело да станува збор за грубо и непристојно однесување. Меѓутоа, ако обвинетиот излегол од колата заради претходното однесување на тужителот изразено во пцуење и навредување за да праша што е работата и тужителот да го удрил обвинетиот со тупаница во пределот на окото, а обвинетиот одма да возвратил, тогаш имаме сериозни упатувања на постоење на нужна одбрана како неопходна потреба на обвинетиот да одбие истовремено противправен напад.

(Решение на Апелациониот суд Битола КЖ.бр.489/11 од 12.09.2011 година.)

**И з г о т в и л,
С у д и ј а,
Васко Кузев**

1.2 Закон за кривична постапка

10. Нема место за примена на чл.316 ст.2 од Законот за кривична постапка – Пречистен текст, така наречен „Притвор заради судење“, ако не се исполнети двата кумулативни услови за тоа: обвинетиот да е уредно повикан и очигледно да избегува да дојде на главниот претрес

Од образложението

Основниот суд од Охрид со обжаленото решение спрема обвинетиот определи притвор за обезбедување негово присуство на главниот претрес и определи дека притворот ако порано не биде укинат ќе трае до објавување на пресудата, а најдоцна 30 дена од часот на притворањето, сето тоа согласно чл.316 ст.2 од ЗКП. Значи, определи притвор зарди судење.

Против решението бранителот на обвинетиот изјави жалба со наводи дека не се исполнети условите за определување на ваков притвор.

Вишиот јавен обвинител од Битола, користејќи го правото од чл.457 ст.2 од ЗКП, да даде предлог по поднесената жалба, предложи жалбата да се уважи, а обжаленото решение да се укине и предметот врати на повторно одлучување, бидејќи решението нема причини за решителните факти. Решението не содржи причини за примената на чл.316 ст.2 од ЗКП.

Апелациониот суд од Битола, ја уважи жалбата, го укина обжаленото решение и го врати предметот на повторно одлучување.

Согласно чл.316 ст.2 од ЗКП, ако обвинетиот што е уредно повикан очигледно избегнува да дојде на главниот претрес, а не постојат причини за притвор предвидени во чл.199 од ЗКП, советот може да определи притвор за обезбедување на присуство на обвинетиот на главниот претрес. Значи, за примена на ова правило треба да се исполнат кумулативно двата услови и тоа обвинетиот да е уредно повикан и уште да е очигледно дека избегнува да дојде на главниот претрес. Од списите на предметот произлегува дека обвинетиот не бил уредно известен за претресот на што основано се укажува во жалбата. Бидејќи не е исполнет еден од кумулативните услови предвидени во чл.316 ст.2 од ЗКП, следува да се донесе решението за укинување на обжаленото решение.

(Решение на Апелациониот суд Битола КЖ.бр.464/11 од 22.07.2011 година.)

**Изготвил,
Судија,
Васко Кузев**

11. По правосилноста на решението за продолжување на притворот по завршувањето на главниот претрес и изрекување на казната, чл.371 ст.2 од ЗКП, обвинетиот и бранителот немаат право да бараат мерката „притвор“ да се замени со мерката „куќен притвор“. Ако такво барање се поднесе тоа се отфрла како недозволено

Од образложението

Со решение на Основниот суд од Битола одбиено е како неосновано барањето на обвинетата за замена на мерката притвор определена со решение на истиот суд со мерка куќен притвор.

Против решението жалба изјави обвинетата и бранителот. Во двете жалби се наведуваат околности за оправданоста на предлогот.

Апелациониот суд согласно чл.411 ст.4 од ЗКП, по повод жалбите, а по службена должност решението за одбивање на барањето на Основниот суд од Битола го укина и барањето на обвинетата за замена на мерката го отфрли како недозволено.

Во текот на кривичната постапка условно речено постојат три видови на притвори. Едниот регулиран со правилата на чл.198 до чл.205 од ЗКП, притвор во истрага, вториот, притвор по подигање на обвинение до завршување на главен претрес, регулиран со правилата од чл.207 од ЗКП и третиот, како што е во конкретниот случај, притвор по изрекување на осудителна пресуда.

Првостепениот суд со решението К.бр.143/11 го продолжи притворот до правосилноста на пресудата и на ваков начин го затвори прашањето со притворот. Согласно чл.371 ст.4 од ЗКП, се што понатаму ќе се случува со притворот во смисла на негово укинување, одлучува советот по чл.22 аст.6 од ЗКП. Обвинетата и нејзиниот бранител немаат право да предлагаат укинување на притвор нити негова замена со куќен притвор.

(Решение на Апелациониот суд Битола КСЖ.бр.84/11ј од 11.07.2011 година.)

**Изготвил,
Судија,
Васко Кузев**

12. Не е дозволен вонреден правен лек „повторување на кривичната постапка“ за постапка завршена со отповикување на условната осуда.Тоа што осудениот покасно ја платил издршката може да биде од значење за другиот вонреден правен лек „вонредно ублажување на казната“.

Од образложението

Со обжаленото решение Основниот суд од Битола го отфрли барањето за повторување на правосилно завршената кривична постапка за отповикување на условната осуда на осудениот.

Од решението бил незадоволен осудениот и изјави жалба со наводи дека по отповикувањето на условната осуда ја платил издршката.

Апелациониот суд утврди дека жалбата не е основана. Неосновано во жалбата се наведува дека првостепеното решение било незаконито, бидејќи осудениот доставил доказ дека го исплатил долгот. И овој суд го прифаќа како неспорен фактот дека осудениот го исплатил долгот во целост, но по донесувањето на пресудата со која е отповикана условната осуда. Правосилната пресуда со која е отповикана условната осуда не може да биде ставена надвор од сила, затоа што не е дозволено повторување на таа постапка. Само со вонредниот правен лек вонредно ублажување на казната може да се оценува тој факт за платената издршка по отповикувањето на условната осуда.

(Решение на Апелациониот суд Битола КСЖ.бр.81/11 од 07.07.2011 година.)

**Изготвил,
Судија,
Васко Кузев**

13.Обвинетиот кој бил огласен за виновен, а во кривичната постапка имал бранител поставен по службена должност судот не може да го задолжи кривичните трошоци за бранителот директно тој да ги плати на бранителот. Трошоците треба да ги плати судот, а обвинетиот ќе се задолжи да ги плати кривичните трошоци на судот.

Од образложението

Во пресудата на Основниот суд од Охрид била содржана и одлуката за кривичните трошоци со која Основниот суд од Охрид го задолжил обвинетиот кривичните трошоци да ги плати на бранителот.

Од одлуката за трошоците бил незадоволен обвинетиот, па покрај жалбата на пресудата вложи жалба и на одлуката за трошоците.

Апелациониот суд ја уважи жалбата. Основани се жалбените наводи. Адвокатот бил бранител на обвинетиот поставен по службена должност. Во ваков случај не може да се задолжи обвинетиот директно да му плаќа трошоци на бранителот. Тие трошоци паѓаат на терет на буџетските средства, а обвинетиот се задолжува трошоците да ги плати на судот.

(Решение на Апелациониот суд Битола КЖ.бр.565/11 од 07.10.2011 година.)

**Изготвил,
Судија,
Васко Кузев**

14.Нема место за противтужба од обвинетиот против тужителот согласно чл.48 ст.2 од ЗКП, ако тужбата на тужителот е за кривично дело „Клевета“ по чл.172 од КЗ, а не за кривично дело „Навреда“ по чл.173 од КЗ.

Од образложението

Основниот суд од Битола со обжаленото решение ја отфрлил приватната кривична тужба против обвинетиот, а за кривично дело „Навреда“ по чл.173 ст.1 од КЗ согласно чл.450 в.в. Со чл.48 ст.1 и 2 од ЗКП.

Од решението бил незадоволен полномошникот на тужителот, оценувајќи го решението како незаконито и предлагајќи како такво да се укине.

Апелациониот суд ја уважи жалбата. Бидејќи се работи за тужба и противтужба судот бил должен мериторно да одлучи по двата предмети откако претходно ќе ја спои постапката. Согласно чл.48 ст.2 од ЗКП, ако е подигната приватна тужба поради кривично дело „Навреда“, обвинетиот до завршувањето на главниот претрес и по истекот на рокот од ст.1 може да подигне тужба против тужителот кој истовремено му ја возвратил навредата. Во таков случај се донесува една пресуда. Така не постапил првостепениот суд.

При повторното разгледување и одлучување ќе треба првостепениот суд поднесената противтужба да ја прифати дека е поднесена во законскиот рок од чл.48 ст.2 од ЗКП, но за да утврди дали станува збор за противтужба потребно е да оцени дали со тужбата и противтужбата има обострано навредување и дали тоа е во врска со ист настан, па така ќе може да оцени дали станува збор за противтужба. Во секој случај, судот ќе мора да донесе во единствена постапка една одлука.

(Решение на Апелациониот суд Битола КЖ.бр.549/09 од 14.09.2009 година.)

**И з г о т в и л,
С у д и ј а,
Васко Кузев**

15.Ако надлежниот јавен обвинител ја обжалува ослободителната пресуда поради суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка, второстепениот суд не е овластен да ја испитува пресудата во делот за утврдената фактичка положба

Од образложението

Со обжалената пресуда Основниот суд од Битола обвинетите ги ослободил од обвинението како од обвинение недокажано да го сториле кривичното дело за кое биле обвинети со обвинителниот акт на надлежниот јавен обвинител.

Од пресудата бил незадоволен јавниот обвинител и изјави жалба побивајќи ја пресудата по еден жалбен основ и тоа суштествена повреда на одредбите од кривичната постапка, повреда предвидена во чл.381 ст.1 т.11 од ЗКП.

Апелациониот суд ја одби жалбата како неоснована согласно чл.393 од ЗКП, жалбениот суд ја испитува пресудата само во тој дел во кој се побива со жалба, ја испитува пресудата само за тоа дали се основани наводите во жалбата за направена апсолутна суштествена повреда. Во постапката по жалба второстепениот суд не е овластен и обврзан да ја испитува фактичката положба утврдена од страна на првостепениот суд која не е оспорена од жалителот.

Неосновани е наводите во жалбата, а со тоа неоснован и предлогот на Вишиот јавен обвинител дека првостепениот суд во заклучокот за фактичката состојба како се наведува во жалбата, да утврдил две фактички состојби. Првостепениот суд не утврдил такви состојба како што се наведуваат во жалбата. Затоа, неосновани се наводите за направена апсолутна суштествена повреда, а што се однесува до фактичката состојба онака како што е утврдена во образложението на пресудата, таа и таква со жалба не се побива.

(Пресуда на Апелациониот суд Битола КЖ.бр.480/11 од 28.09.2011 година.)

**И з г о т в и л,
С у д и ј а,
Васко Кузев**

16. Жалба на обвинет против делот од пресудата со која оштетениот е упатен во спор да го остварува имотното барање, не е дозволена и таква второстепениот суд ќе ја отфрли.

Од образложението

По откажувањето од кривично гонење на надлежниот јавен обвинител, оштетениот не го продолжил гонењето и судот донел одбивателна пресуда. Бидејќи го одбил обвинението, оштетените за имотното баање ги упатил да го остваруваат во спор.

Од одлуката за упатување на остварување на имотното побарување, биле незадоволни обвинетиот и бранитлеот и изјавија жалба.

Апелациониот суд, жалбата ја отфрли како недозволена.

Против одлуката на судот со која оштетените се упатуваат имотно правното барање да го остваруваат на спор, право на жалба немаат ни оштетените, ни обвинетиот. Одлуката за упатување е на парница, не е мериторна одлука. Согласно чл.377 ст.4 од ЗКП, оштетениот може да ја побива пресудата само поради одлуката на судот за трошоците во постапката, а согласно чл.380 ст.1 т.4 од ЗКП, обвинетиот може да ја побива пресудата за имотно – правното барање кое е уважено. Кога кривичниот суд одлучува за имотно правно баање тој не може ни да го одбие нити да го отстрани

барањето. Кога пак се донесува во кривичната постапка ослободителна и одбивателна пресуда, императив е упатување во остварување на имотното барање во спор.

(Решение на Апелациониот суд Битола КЖ.бр.524/11 од 26.09.2011 година.)

**И з г о т в и л,
С у д и ј а,
Васко Кузев**

17. Условната осуда не може да се отповикува надвор од посебната постапка за отповикување на условната осуда предвидена во главата XXX од ЗКП надвор

Од образложението

Основниот суд од Прилеп со обжалената пресуда ја отповика условната пресуда изречена со правосилна пресуда на истиот суд и определи утврдената казна затвор во траење од 4 месеци да се изврши.

Од пресудата бил незадоволен осудениот и изјави навремена жалба. Наведе во жалбата дека, голем дел од обврските од споменатата пресуда извршил, па не требало да се отповика условната осуда.

Иако жалителот во жалбата не ја побиваше пресудата заради тоа што отповикувањето на условната осуда било направено без да се спроведе постапка предвидена во чл.543 ст.3 од ЗКП, постапка за отповикување на условна осуда од главата XXX на ЗКП, овој суд по повод жалбата, а по службена должност ја укина таквата пресуда.

Апелациониот суд утврди дека, првостепениот суд не ги примени правилата од чл.543 ст.3 од ЗКП, каде е предвидено дека кога се отповикува условна осуда ќе се определи судија што ќе презема определени дејствија, извиди заради утврдување на факти и собирање на докази, а потоа претседателот на советот ќе закеже седница на советот. Првостепениот суд така на постапи и не ги примени правилата од чл.543 ст.3 од ЗКП, заради тоа дојде до укинување на пресудата.

(Решение на Апелациониот суд Битола КСЖ.бр.89/11 од 23.08.2011 година.)

**И з г о т в и л,
С у д и ј а,
Васко Кузев**

18. По повторувањето на кривичната постапка ако утврдената фактичка состојба не е изменета од претходната пресуда, првостепениот суд не може претходната пресуда да ја остави на правна сила, а да ја менува одлуката за казната од претходната пресуда, пресудата останува на правна сила во целост

Од образложението

Основниот суд од Охрид со донесената пресуда по повторувањето на кривичната постапка делумно ја стави вон сила претходната пресуда само во однос на висината на казната и наместо казната затвор од една година изречена со претходната пресуда, со новата пресуда обвинетиот го осуди на казна затвор во траење од осум месеци. Останатиот дел од пресудата го остави на правна сила.

Од пресудата бил незадоволен Основниот јавен обвинител од Охрид и изјави жалба.

Апелациониот суд во Битола со пресудата КЖ.бр.675/11 од 28.11.2011 година жалбата на Основниот јавен обвинител од Охрид ја уважи, обжалената пресуда ја преиначи и претходната пресуда за која беше повторена кривичната постапка поради непроменетата фактичка положба, во целост ја остави на правна сила.

Кривичната постапка што е довршена со правосилна одлука може да се повтори во четири случаи: неvistинито повторување на постапката согласно чл.415 од ЗКП, продолжување на кривичната постапка по чл.417 од ЗКП, вистинско повторување на кривичната постапка по чл.418 до чл.423 од ЗКП и четвртото, задолжително повторување на кривичната постапка, кога се судело во отсуство, а обвинетиот побарал потоа да се суди во негово присуство, бидејќи настапила можност за тоа, а согласно чл.424 од ЗКП.

Во конкретниот предмет се работи за четвртиот вид на повторување на кривичната постапка. Првостепениот суд ја спровел повторената постапка и ја донесол обжалената пресуда. Утврдената фактичка положба во новата пресуда не се разликува од утврдената фактичка положба во старата пресуда. Ако во новата постапка не бидат утврдени нови факти кои би ја промениле фактичката состојба од претходната пресуда, тогаш новата пресуда само ќе утврди дека поранешната пресуда останува во целост во правна сила. Ова затоа што во ваков случај судот не е овластен да ја менува правосилната пресуда во поглед на одлуката за казната, па дури и во поглед на правната оценка на делото.

(Пресуда на Апелациониот суд Битола КЖ.бр.675/11 од 28.11.2011 година.)

**И з г о т в и л,
С у д и ј а,
Васко Кузев**

19. Основниот јавен обвинител нема право на жалба на одлуката за трошоците во кривичната постапка

Од образложението

Основниот суд од Охрид обвинетиот го огласил за виновен и му изрекол условна осуда. Го задолжил уште да плати и кривични трошоци.

Со решение на истиот суд е запрена кривичната постапка спрема малолетникот и е одлучено сторените трошоци во постапката да паднат на товар на буџетските средства. Само против одлуката за трошоците изјавена е жалба од

Основниот јавен обвинител од Охрид. Ваквата жалба од страна на Вишиот јавен обвинител од Битола е повлечена, па жалбениот суд согласно чл.400 од ЗКП, таквата жалба ја отфрли како недозволена.

Основниот јавен обвинител нема право со жалба да ја побива одлуката за трошоците донесена од страна на првостепениот суд.

(Решение на Апелациониот суд Битола КЖ.бр.590/11 од 02.11.2011 година.)

**И з г о т в и л,
С у д и ј а,
Васко Кузев**

20.Кога оштетениот како тужител го превзема кривичното гонење од надлежниот јавен обвинител, не е должен според ЗКП, во супсидијарниот обвинителен предлог да го прилага и решението за отфрлање на кривичната пријава од страна на јавниот обвинител како услов за правото на продолжувањето на гонењето

Од образложението

Основниот суд од Битола со обжаленото решение го отфрли обвинителниот предлог на оштетениот како тужител согласно чл.73 ст.3 од ЗКП, како неразбирлив поднесок, а согласно чл.450 в.в. Со чл.284 ст.1 т.3 од ЗКП, бидејќи немало барање од овластен тужител.

По жалба на оштетениот како тужител, Апелациониот суд од Битола ја уважи жалбата и го укина обжаленото решение, бидејќи навистина Основниот јавен обвинител од Битола со решение КО.бр.300/11 од 31.10.2011 година ја отфрлил кривичната пријава на оштетениот како тужител. Ако Основниот суд се посомневал во постоењето на овластен тужител, тој требаше пред да го отфрли обвинителниот предлог да побара известување дали навистина јавниот обвинител ја отфрлил кривичната пријава и со тоа настапиле законските услови на оштетениот да го превземе кривичното гонење.

Другата причина за отфрлање на обвинителниот предлог била содржана во чл.73 ст.3 од ЗКП, подносителот не постапил по задолжението од судот да го исправи поднесокот. Првостепениот суд бара од подносителот да го наведе времето, местото и начинот на извршувањето на кривичното дело и дејствијата од кои смета дека делото е сторено. Имајќи ја во предвид содржината на обвинителниот предлог на оштетениот како тужител и имајќи го во предвид чл.447 од ЗКП, кој се однесува на содржината на обвинителниот предлог, Апелациониот суд оцени дека она што е наведено во супсидијарниот обвинителен предлог е доволно да може судот да постапува по него.

(Решение на Апелациониот суд Битола КЖ.бр.603/11 од 02.11.2011 година.)

**И з г о т в и л,
С у д и ј а,
Васко Кузев**

21. Кога првостепениот суд со решение ќе изрече мерка на безбедност „Задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа“ по чл.63 од Кривичниот законик, во изреката треба да има опис на дејствијата и правна оценка на делото согласно чл.523 ст.6 од ЗКП. Во спротивно судот чини апсолутна суштествена повреда предвидена во чл.381 ст.1 т.11 од ЗКП, изреката на решението е неразбирлива и не може да се испитува

Од образложението

Основниот суд од Крушево со обжаленото решение на обвинетата и ја изрече мерката на безбедност „Задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа“ по чл.63 од Кривичниот законик.

Против решението жалба изјави обвинетата преку својот бранител.

Апелациониот суд утврди дека со донесеното решение е направена суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка од чл.381 ст.2 од ЗКП. Повредата се состои што првостепениот суд при донесувањето на решението неправилно ги применил правилата од чл.526 ст.3 од ЗКП, а тоа влијаело врз правилното и законитото одлучување. Во изреката на обжаленото решение наведена е само обвинетата и само мерката на безбедност. Во изреката не е наведено за кое кривично дело се изрекува мерката, ниту пак е даден опис на кривичното дело.

Законодавецот предвидел посебни одредби со кои е регулирано постапувањето на судот при изрекување на мерка за безбедност. Притоа одредбата на чл.526 ст.3 од ЗКП, предвидува дека судот ќе одлучи дали на некое лице ќе му изрече мерка за безбедност „Задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа“ по чл.63 од Кривичниот законик, ако врз основа на спроведените докази утврди дека обвинетиот сторил определено кривично дело. Значи, кога судот утврдува дека обвинетиот сторил определено кривично дело, тогаш во изреката на решението со кое се изрекува мерката на безбедност треба да е наведено за кое кривично дело и за кој опис на дејствија ја изрекува мерката.

(Решение на Апелациониот суд Битола КЖ.бр.665/11 од 05.12.2011 година.)

**Изготвил,
Судија,
Васко Кузев**

22. Обвинетиот има право да поднесе до судот предлог за да ја замени мерката притвор со мерка куќен притвор. Советот составен во смисла на чл.22 ст.6 од ЗКП, е должен да донесе решение по таквото барање, но на таквото решение на советот жалба не е дозволена согласно чл.207 ст.5 од ЗКП

Од образложението

Основниот суд од Охрид со обжаленото решение го одби предлогот на бранителот на обвинетиот за замена на изречената мерка притвор со мерка куќен притвор, двете мерки за обезбедување присуство на обвинетиот и успешно водење на кривичната постапка.

Основниот суд во поуката на решението го поучил обвинетиот дека има право на жалба.

Апелациониот суд жалбата ја отфрли како недозволена.

Согласно чл.207 ст.3 од ЗКП, советот е должен по истекот на 30 дена од правосилноста на последното решение за притвор и без предлог на странките да испита дали сеуште постојат причините за притворот и да донесе решение за продолжување или укинување на притворот. Од ова произлегува дека советот постапува и по службена должност и по предлог на странките за испитување на причините за притворот. Од тоа, произлегува дека обвинетиот како странка во постапката има право да поднесе посебно барање за укинување на мерката притвор или замена на таквата мерка со друга мерка, но не е неопходно решението за притвор да биде правосилно бидејќи согласно ст.4 од истиот член, жалбата против решението не го задржува извршувањето.

Согласно чл.207 ст.5 од ЗКП, против решението на советот со кое е одбиен предлогот за определување или укинување на притворот, не е дозволена посебна жалба. Оттука бранителот на обвинетиот немал право на жалба со кое е одбиен предлогот за замена на една мерка со друга мерка, бидејќи согласно наведениот член 207 ст.5 од ЗКП, такво право не му припаѓа.

(Решение на Апелациониот суд Битола КЖС.бр.29/12 од 14.02.2012 година.)

**Изготвил,
Судија,
Васко Кузев**

23. Секој не може да биде оштетен. Кај кривичното дело „Оштетување туѓи права“ по чл.244 ст.2 од Кривичниот законик, оштетен може да биде само оној што има својство на доверител во граѓанско правниот однос што е предмет на обвинението

Од образложението

Основниот суд од Битола со обжаленото решение го отфрли обвинителниот предлог на оштетениот како тужител против обвинетиот, а за кривичното дело „Задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа“ по чл.63 од Кривичниот законик, а тоа го направи согласно чл.450 в.в. со чл.284 ст.1 т.4 од ЗКП.

По жалба на оштетениот како тужител Апелациониот суд донесе решение, со кое жалбата ја одби како неоснована, а обжаленото решение го потврди.

Кривичното дело „Задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа“ по чл.63 од Кривичниот законик, како обележје го има за сите дејствија што ќе се превземат треба обвинетиот да ја намали или спречи можноста за исплатување најмалку на еден од своите доверители. Значи законодавецот во ова кривично дело го употребил изразот „доверител“. Согласно Законот за извршување, согласно чл.11 ст.1 т.2 од тој закон, доверител е лице чие побарување се остварува, а согласно истиот член побарување е право на наплата на одреден паричен износ. Кога обвинетиот го правел договорот за подарок, оштетениот го немал својството на доверител. Тој тогаш можел по правилата на извршната постапка само да бара обезбедување на можното побарување со времена мерка на забрана на оттуѓување на недвижности за обвинетиот.

(Решение на Апелациониот суд Битола КЖ.бр.170/12 од 14.03.2012 година.)

**И з г о т в и л,
С у д и ј а,
Васко Кузев**

24.Ако обвинетиот е во бегство и против него е определен притвор, се дури не се притвори нема место за продолжување на веќе определениот притвор

Од образложението

Основниот суд од Прилеп со решението КИ.бр.80/12 од 10.08.2012 година покрај претходните две обвинети и за третата обвинета која е во бегство со решение КИ:бр.80/12 од 27.02.2012 година го продолжи притворот уште за 30 дена.

Кога истражниот судија ќе определи притвор со решение или пак притвор за прв пат е определен со решение на советот, притворот може да трае најдолго 30 дена од денот на лишувањето на слобода.

Од горното правило содржано во чл.205 ст.1 од ЗКП, произлегува дека времетраењето на притворот поврзано е со лишувањето од слобода. Поинаку речено, штом е определен притвор, а обвинетиот е во бегство, што значи сеуште не е лишен од слобода за него притворот започнува во моментот кога ќе биде достапен на органите и ќе биде лишен од слобода. Се додека тоа не се случи, останува на правна сила решението со кое е определен притворот, а сеуште не е лишен од слобода и нема место за продолжување на притворот за уште 30 дена кога не почнал да ги издржува оние први 30 дена од првото решение за притвор.

(Решение на Основниот суд од Прилеп КСЖ.бр.24/20121 од 24.08.2012 година)

**И з г о т в и л,
С у д и ј а,
Васко Кузев**

25.Времето поминато во притвор од страна на обвинетиот кој потоа е правосилно осуден, не се смета за време од 1/3 на издржана казна како услов за поднесување на барање за условен отпуст. Времето од 1/3 е време на издржана казна

Од образложението

Основниот суд од Прилеп со обжаленото решение ја уважи молбата на осудениот и определи осудениот да се отпусти од натамошно издржување на казната затвор под услов да не стори ново кривично дело.

По жалба на Основниот јавен обвинител од Прилеп, а по службена должност Апелациониот суд од Битола го преиначи обжаленото решение и молбата за условен отпуст на осудениот ја отфрли.

Согласно чл.36 ст.1 од Кривичниот законик, осудениот може да се отпусти од издржување на казната затвор под услов до истекот на времето за кое е изречена казната да не стори ново кривично дело ако се поправил така што основано може да се очекува дека на слобода добро ќе се однесува, а особено дека нема да врши кривични дела. Согласно ст.2 од наведениот член, условно може да се отпусти осудениот кој издржал половина од казната затвор. По исклучок согласно ст.3 од наведениот член може да се отпусти осудениот кој издржал само 1/3 од казната под условите од став 1 и ако посебни околности што се однесуваат на личноста на осудениот очигледно покажуваат дека е постигната целта на казнувањето.

Од анализата на чл.36 од КЗ, произлегува заклучокот дека законодавецот прави разлика меѓу „издржана казна затвор“ и „изречена казна затвор“. Тоа се два законски изрази кои имаат различно значење и не може да се поистоветуваат.

Издржаната казна како формален услов за поднесување на молба се однесува на времето поминато на издржување на казната и во неа не треба да се засмета времето поминато во притвор, бидејќи услов е за условен отпуст само издржаната казна затвор. Времето поминато во притвор согласно чл.147 ст.1 од КЗ, се засметува во изречената казна затвор.

(Решение на Апелациониот суд Битола КЖ.бр.288/12 од 09.05.2012 година.)

**Изготвил,
Судија,
Васко Кузев**

1.3 Закон за прекршоци

26.Ако адвокатот како бранител на обвинетиот во жалбената постапка не приложил полномошно кон жалбата таа жалба не може да се отфрли од страна на првостепениот суд, туку ќе се смета за неуредна и со неа ќе се постапи како налага чл.73 ст.3 од ЗКП

Од образложението

Со решение на Основниот суд од Струга отфрлена е како недозволена жалбата на адвокатот изјавена против пресудата на истиот суд. Судот оценил дека согласно чл.377 од ЗКП, адвокатот не приложил полномошно кон поднесената жалба, а во постапката се вклучил во жалбената постапка. При донесувањето на решението првостепениот суд не ја имал во предвид одредбата од чл.130 ст.1 од Законот за прекршоци. Согласно тој член, ако бранителот не приложил полномошно се смета дека жалбата е неуредна. Значи, самиот Закон за прекршоци ја оценил жалбата како неуредна, а не како недозволена. Овие два поими суштински се разликуваат. Една е правната судбина на недозволена жалба, а тоа е регулирано согласно чл.400 од ЗКП, а друга е судбината на неуредна жалба, а тоа е регулирано со чл.73 од ЗКП. Во ваков случај, судот го повикува подносителот на поднесокот да го исправи односно дополни и доколку подносителот тоа не го стори, тогаш го отфрла поднесокот. Тоа не го направил првостепениот суд и затоа Апелациониот суд по жалба на бранителот на тоа решение жалбата ја уважи и решението за отфрлање на жалбата само го укина, за потоа да донесе мериторна одлука по таквата жалба.

(Решение на Апелациониот суд Битола ПРКЖ.бр.686/11 од 07.07.2011 година.)

**Изготвил,
Судија,
Васко Кузев**

27. Иако обвинетиот не оставил три метра растојание од спротивниот раб на коловозот, не направил прекршок од чл.66 ст.1 алинеа 7 од Законот за безбедноста на сообраќајот на патиштата, кога покрај ширината на возилото патот нема уште три метра ширина, а паркирањето не е забрането со сообраќаен знак

Од образложението

Со обжаленото решение Основниот суд од Битола на обвинетиот за прекршокот по чл.60 ст.4 в.в. со ст.1 алинеа 7 од ЗБСП, му изрекол прекршочна опомена.

Против решението жалба вложил обвинетиот со наводи дека на самото место за кое се товари да го сторил прекршокот објективно не е можно да се остават три метра растојание од спротивниот раб на коловозот, бидејќи толку на местото нема.

Одлучувајќи по жалбата Апелациониот суд го укина решението за судската опомена и го врати предметот на повторно судење и одлучување, со забелешка дека теба да се проверат наводите од прекршокот на самото место каде се случил прекршокот. Ако навистина возилото било паркирано на место каде што со сообраќаен знак е дозволено паркирање. Возилото било правилно паркирано и објективно не можело од спротивниот раб да се остават три метра ширина од возилото бидејќи таква ширина и нема на коловозот, тогаш обвинетиот и не го сторил прекршокот.

(Решение на Апелациониот суд Битола ПРКЖ.бр.64/12 од 25.01.2012 година.)

**Изготвил,
Судија,
Васко Кузев**

28.Кога ќе се одбие прием на писменото што се доставува, доставувачот мора да го остави писменото во домот или просторијата, во спротивно доставата не ќе биде уредна во смисла на чл.120 од ЗКП, а в.в. со чл.2 ст.2 од Законот за прекршоци

Од образложението

Со обжаленото решение Основниот суд од Прилеп го одби барањето за враќање во поранешна состојба на обвинетиот како неосновано и ја отфрли жалбата против пресудата на истиот суд како ненавремена. Со таа пресуда обвинетиот бил огласен за виновен и осуден за прекршокот.

Обвинетиот на пресудата поднел жалба и истовремено и барање за враќање во поранешна состојба. Во жалбата навел дека, тој никојпат не добил пресуда.

Апелациониот суд ја уважи жалбата како основана. Основани се наводите во жалбата дека не биле исполнети законските услови за донесување на обжаленото решение. За да се одбие барањето за враќање во поранешна состојба и да се донесе одлука дека жалбата на обвинетиот е ненавремена услов е препис од првостепената пресуда на обвинетиот да му биде уредно доставена, а тој да поднел барање за враќање во поранешна состојба, бидејќи по негова вина го пропуштил рокот за жалба и во тој случај жалбата да биде ненавремена.

Согласно чл.2 ст.2 од Законот за прекршоци, ако со одредбите на тој закон поинаку не е определено, судовите во прекршочната постапка согласно ќе ги применуваат одредбите од ЗКП, меѓу кои и одредбите за доставување на писмена. Во чл.120 од ЗКП, е определено дека кога примателот или возрасен член на неговото домаќинство ќе одбие да го прими писменото, доставувачот ќе го забележи тоа на доставницата, денот, часот и причините за одбивање на приемот, а писменото ќе го

остави во домот на пријателот или во просторијата каде што е вработен тој и со тоа доставувањето е извршено.

Во конкретниот случај, обвинетиот одбил да ја прими пресудата, доставувачот, во конкретниот случај поштарот не постапил така како што налага чл.120 од ЗКП, ами целата пратка ја вратил во судот.

(Решение на Апелациониот суд Битола ПРКЖ.бр.1008/11 од 16.11.2011 година.)

**И з г о т в и л,
С у д и ј а,
Васко Кузев**

1.4. СЛУЧАЈ ТРАМПЕВСКИ ПРОТИВ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

(апликација број 4570/07)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

10 јуни 2012 година

На 10.07.2012 година Европскиот суд за човекови права од Стразбур по апликацијата 4570/07 за предметот „ ТРАМПЕВСКИ ПРОТИВ МАКЕДОНИЈА“ ја донесе пресудата со која го прогласи жалбениот навод во врска со неможноста апликантот да се соочи со сведоците, како допуштен и одлучи, дека постои повреда на член 6 став 1 и 3 од Конвенцијата за заштита на човековите прва и основните слободи (Конвенцијата).

Основниот суд од Битола со пресудата К.бр.557/05 од 13.04.2006 година обвинетиот Трампевски го огласи за виновен за кривичното дело „Криумчарење мигранти“ од член 418-б став 2 од Кривичниот законик и го осуди на казна затвор во траење од една година. Во доказната постапка во тој кривичен предмет како доказ со читање судот ги изведе записниците КРИ.бр.281/05 од 02.11.2005 година на истражниот судија на истиот суд, каде биле сослушани сведоците Ренато Мучина и Ервис Јашари од Република Албанија.Во таа кривична постапка бранителот на обвинетиот истакнал приговори, дека со читањето на исказите на овие сведоци не му била дадена можност на обвинетиот да се соочи со тие сведоци и му било оневозможено за вкрстено испрашување на сведоците – мигранти. Ова уште повеќе

што, при сослушувањето на сведоците на записниците КРИ.бр.281/05 не присуствувал обвинетиот. Основниот суд ги одбил ваквите приговори на одбраната и ја донесол погоре споменатата пресуда.

По жалба на обвинетиот Апелациониот суд во Битола ја донесе пресудата КЖ.бр.527/06 од 17.10.2006 година со која ја одби жалбата како неоснована и ја потврди таквата пресуда.

Апликантот се обратил и до Врховниот суд на Република Македонија со вонредниот правен лек, Барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда. Врховниот суд со пресудата КВП.бр.327/06 од 20.12.2006 година го одби таквото барање.

Апликантот се обрати до Меѓународниот суд во Стразбур со апликацијата и наводи во неа, дека на ваков начин не му била дадена можност да се соочи со сведоците чии изјави дадени во истражната постапка на главниот претрес биле прочитани како доказ и послужиле за донесување на пресудата. На главниот претрес првостепениот суд во отсуство на барање на сослушување на сведоци ги прочитал изјавите на мигрантите, судот не го прашал апликантот и бранителот, дали се согласува да бидат прочитани изјавите, не постои индикација дека не приговараат на читањето на изјавите.

Во завршниот збор бранителот на обвинетиот се пожалил дека на горниот начин апликантот не бил во можност да се соочи со сведоците.

Жалбениот суд, како се вели во пресудата од Стразбур „ Не се осврнал на жалбениот навод на апликантот, дека му било оневозможено правото на вкрстено испрашување на мигрантите“.

Врховниот суд на Република Македонија исто така наведено е во пресудата „ Не го коментира наводот на апликантот, дека не му било овозможено вкрстено испрашување на мигрантите“.

Поаѓајќи од горното, судот од Стразбур смета дека постои повреда на чл.6 ст.1 , в.в. Со чл.6 ст.3 (Г) на Конвенцијата.

Кривичниот оддел на Апелациониот суд од Битола по обичај, како и по сите досегашни одлуки на Меѓународниот суд ја разгледа и оваа пресуда. По повод на тоа, Кривичниот оддел одлучи да се обрати до основните судови на своето подрачје со забелешки, да се отстранат ваквите случаи кои предизвикуваат повреда на Конвенцијата. Ова затоа што, и во други кривични предмети се изведувани како доказ со читање записниците на истражните судии на основните судови со ознака „ КРИ“, а за вакви или слични кривични дела. Во нив како сведоци се јавуваат мигранти кои потоа одма ја напуштале нашата држава и потоа не е возможно или е многу отежнато нивното повикување на главен претрес. На ваков начин, не му се дава можност на странките во кривичната постапка да поставуваат прашања, општо речено да имаат контрадикторна постапка или уште како се вели во пресудата на Меѓународниот суд „ Да му се овозможи вкрстено испрашување на мигранти, или можност за соочување“. Во чл.226 од Судскиот деловник „ Сл.в. На РМ бр.71/07 и истиот член во Деловникот за измени и дополнувања на Судскиот деловник (Сл.в.бр.157/09“ предвидени се уписниците за разни истражни дејствија со ознака „КРИ“ и за определени истражни дејствија со ознака „ОИД“.

Во иднина, мислат судиите на Апелациониот суд во Битола, дека со посебен критички однос истражните судии ќе треба да пристапат кон предлогот на надлежниот јавен обвинител за превземање на вакви истражни дејствија, сослушување на сведоци по чл.237 од Законот за кривична постапка – пречистен текст. Да се испитаат сите можности, дали претходно јавниот обвинител би можел во рамките на своите овластувања, а во смисла на чл.152 ст.4 од ЗКП да го повика подносителот на кривичната пријава како и осомничениот во присуство на неговиот бранител ако сака да го има, и други лица, за чии сознанија смета дека можат да придонесат за оценката на веродостојноста на наводите во пријавата и тоа да го направи на записник. При тоа, јавниот обвинител составува за тоа записници за избрани известувања, кои можат да се користат како доказ во кривичната постапка.

Ако истражниот судија оцени да го прифати барањето за преземање на означеното истражно дејствие, тогаш во секој случај без исклучок треба да му овозможи на осомничениот во таа постапка тој и бранителот ако сака да го има, да присуствуваат на таквото истражно дејствие. На таков начин ќе му се овозможи и вкрстено испрашување на мигрантите и право на соочување со сведоците.

На крајот, согласно чл.159 од Законот за кривична постапка – пречистен текст истражниот судија на надлежниот суд како и истражниот судија на суд на чие подрачје е извршено кривично дело, може пред донесување на решение за спроведување на истрага да преземе определени истражни дејствија за кои постои опасност од одлагање. Но, за сето тоа што го превзема, мора да го извести надлежниот јавен обвинител, а пак во поглед на повикувањето и испитувањето на лицето за кое постојат основи за сомнение дека извршило кривично дело се применуваат одредбите за повикување и испитување на обвинет. Кога пак се сослушуваат во горната смисла сведоци, мора да му се овозможи на обвинетиот и неговиот бранител да присуствуваат на таквите дејствија.

**Судија,
Васко Кузев**

2.Граѓанско право

2.1. Граѓански спорови

1.Кога спорот се води по тужба и против тужба за наплата на парични побарувања на странките, судот не е овластен да врши така наречена судска компензација на побарувањата на странките без предлог на една од странките

Од образложението

Со првостепената пресуда првостепениот суд делумно го усвоил тужбеното барање на тужителот и утврдил дека тужениот му должи износ од 28.600,00ден., а делумно го усвоил и против тужбеното барање и утврдил дека тужителот му должи на тужениот 39.000,00ден. По извршеното пребивање на двата износи утврдил дека тужителот му должи на тужениот 10.400,00ден., па тужителот е задолжен да му го плати на тужениот овој износ со соодветна камата.

По изјавените жалби на двете странки Апелациониот суд во Битола ја укинал првостепената пресуда покрај другото поради сторени суштествени повреди на одредбите од парничната постапка и погрешна примена на материјалното право. При тоа, покрај другите недостатоци кои се однесуваат на фактичката состојба утврдил дека судот не бил овластен да врши така наречена судска компензација – пребивање кога ниту една од странките тоа не го предложила. Компензацијата е еден од начините за престанок на обврските. Согласно чл.179 од ЗПП предвидена е можност тужениот да поднесе против тужба ако барањето на противтужбата е во врска со тужбеното барање или ако тие барања можат да се пребијат или ако со противтужбата се бара утврдување на некое право или правен однос од чие постоење или непостоење зависи во целост или делумно одлуката на тужбеното барање. Од оваа законска одредба произлегува дека еден од случаевите кога може да се поднесе противтужба е ако барањата по тужбата и против тужбата можат да се пребијат и тогаш се работи за така наречена компензација противтужба. Меѓутоа, тоа што тие побарувања можат да се пребијат како услов за поднесување на против тужба сеуште не значи дека судот кој ја прифатил противтужбата дека по службена должност самиот може да врши пребивање на побарувањата. За да може судот да врши пребивање треба да постои изјава на една од странките дадена во постапката, а тоа најчесто е тужениот кој не го оспорува тужбеното барање, но истакнува и тој према тужителот свое парично побарување и предлага да се изврши пребивање на двете побарувања. Тоа е процесниот аспект на компензацијата, а во чл.326 од ЗОО е предвидено дека пребивањето не настанува штом ќе се стекнат услови за тоа, туку е потребно едната страна да и изјави на другата дека врши пребивање.

Со оглед на тоа дека во текот на постапката биле сторени и други повреди на одредбите од парничната постапка како и фактичката состојба не била целосно и

правилно утврдена, следувало првостепената пресуда да се укини и предметот врати на првостепениот суд на повторно судење.

(Пресуда на Основен суд Битола МалВП.660/11 од 31.10.2011год.)

(Решение на Апелациониот суд во Битола ГЖ.бр.3533/11 од 13.02.2012год.)

**Изготвил,
Судија Љубомир Бошевски**

2. Кога објект чии покрив надвиснува над воздушниот простор на соседот и таквата состојба траела повеќе од 20 години, а соседот не се противел на тоа, сопственикот на објектот стекнува стварна службеност со одржувачка

Од образложението

Со обжалената првостепена пресуда судот го усвоил тужбеното барање на тужителите и ги задолжил тужените да ја одстранат стреата на нивниот објект и тоа на источната страна со мери подетално опишани во изреката на пресудата.

Против ваквата пресуда жалба поднеле тужените па Апелациониот суд во Битола одлучувајќи по жалбата ја укинал првостепената пресуда поради суштествени повреди на одредбите од парничната постапка и погрешно утврдена фактичка положба.

Од страна на првостепениот суд покрај другото било утврдено дека тужителите биле сопственици на недвижен имот кој се состоел од куќа и дворно место. Со решение на Општината од 29.03.2010год., им биле издадени локациски услови за изградба на станбена зграда како и одобрение за градење. Тужените биле непосредни соседи така што и нивниот објект бил граден врз основа на дозвола за градба. Објектот на тужените се наоѓал западно од објектот на тужителите. На источната страна објектот на тужените имал испуштена стреа од околу 40 см, со поставен хоризонтален олук во ширина од 10 см, кои заедно изнесувале 50 см. Оваа стреа била изградена уште во време кога бил граден нивниот објект. Новиот објект на тужителите зафаќал дел од стреата. При изведувањето на бетонските столбови во приземјето и првиот кат на објектот на тужителите немало проблеми околу нивното изведување, но истите се јавиле при изведувањето на столбовите на вториот кат бидејќи со нив се зафаќала стреата на сега тужените.

Врз основа на вака утврденото првостепениот суд го усвоил тужбеното барање на тужителите и ги задолжил тужените да ја одстранат стреата со мери опишани во изреката на пресудата. При тоа судот го имал во предвид фактот дека објектот што тужителите го граделе се градел врз основа на уредна градежна и техничка документација.

Од друга страна иако објектот на тужените бил граден уште во 1954 година врз основа на дозвола за градба од таа година и согласно изработен проект за градба сепак го усвоил тужбеното барање на тужителите.

Второстепениот суд одлучувајќи по жалбата ја укинал првостепената пресуда. Согласно чл.192 ст.1 од Законот за сопственост и други стварни права службеноста е стварно право на туѓа ствар кое се состои во овластување на нејзиниот носител во определен обем и определен начин да ја користи таа ствар, а сопственикот на стварта е должен тоа да го трпи или нешто да не стори. Во чл.199 определени се начините на засновање на стварни службености т.е. Правните основи врз основа на кои можат да се стекнуваат стварни службености. Согласно пак чл.202 стварната службеност се стекнува со одржувачка кога сопственикот на привилегираната ствар фактички ја остварувал службеноста за време од 20 години, а сопственикот на послушната ствар не се противел на тоа.

Бидејќи првостепениот суд при одлучувањето не ги имал во предвид наведените законски одредби и не испитувал факти и околности релевантни за решавање на конкретниот спор, првостепената пресуда е укината и предметот вратен на првостепениот суд на повторно судење.

(Пресуда на Основниот суд во Охрид П1-708/10 од 17.05.2011год.)

(Решение на Апелациониот суд Битола ГЖ.бр.3330/11 од 15.02.2012год.)

**Изготвил,
Судија Љубомир Бошевски**

3. Не е ништовен своерачниот тестамент кој завештателот своерачно го составил и потпишал, иако претходно друг писмениот состав му го составил, а завештателот потоа го препишал со своја рака и го потпишал.

Од образложението

Со обжалената пресуда, првостепениот суд го одбил тужбеното барање на тужителот со кое барал да се утврди дека, своерачниот тестамент составен од тестваторот Н.Н. е ништовен и како таков не произведува правно дејство.

Против ваквата пресуда жалба поднел тужителот, меѓутоа второстепениот суд истата ја одбил како неоснована. Во постапката пред првостепениот суд покрај другото било утврдено дека, сега покојната Н.Н. го составила своерачниот тестамент откако претходно адвокат кај кого се обратила и укажал дека доколку го составил тестаментот тој во писмена форма, немало да биде во согласност со одредбите од Законот за наследување како своерачен тестамент и дека таа треба самата да го напише со свој ракопис и да го потпише. Тестваторот се согласила и побарала од него само помош во смисла на одредени формулации како треба да изгледа тестаментот.

Врз основа на вака утврденото првостепениот суд го одбил тужбеното барање. Согласно чл.66 од Законот за наследување, тестаментот е полноважен ако го напишал завештателот со своја рака и ако го потпишал. За полноважност на своерачниот тестамент не е нужно, но е корисно, во него да е означен датумот кога е составен.

Од анализата на овие законски одредби произлегува дека, независно што претходно на тестваторот друг му кажал како треба да изгледа своерачниот тестамент,

па дури и ако таквиот тестамент како писмен состав му го составил друг, ако завештателот потоа го препишал со своја рака и го потпишал, тестаментот се смета за полноважен бидејќи ги исполнува условите од чл.66 од ЗН. Битно е тестаментот да бил напишан од завештателот со негова рака и тој да го потпишал.

Од овие причини и второстепениот суд ја потврдил првостепената пресуда.

(Пресуда на Основен суд Охрид П1-314/11 од 19.04.2011)

(Пресуда на Апелациониот суд Битола ГЖ.бр.3241/11 од 01.03.2012г.)

**Изготвил,
Судија Љубомир Бошевски**

4.Ако трето лице како замешувач не стапи во парницата до правосилноста на одлуката за тужбеното барање, а од странките не бил изјавен вонреден правен лек, тоа лице не може да поднесе вонреден правен лек во својство на замешувач и да ја напаѓа правосилната пресуда ако тоа не го сторила странката на која сака да се придружи.

Од образложението

Со обжаленото решение првостепениот суд го отфрлил предлогот за повторување на правосилно завршена постапка поднесен од лицето Н.Н.

Ваквото решение по изјавена жалба од лицето Н.Н. е потврдено. Притоа утврдено е дека, пред Основниот суд била поднесена тужба од тужителот М.М. против тужениот Л.Л. каде била донесена правосилна пресуда со која било усвоено тужбеното барање на тужителот и утврдено дека, по основ на купопродажба бил сопственик на стан во колективна станбена зграда во Охрид. По правосилно завршената постапка сега предлагачот поднел предлог за повторување на постапката со наводи дека имал правен интерес тужениот да успеел во спорот. Повторувањето на постапката било побарано поради наводно незаконито постапување, односно со пропуштање на доставување на тужениот не му била дадена можност да расправа пред судот и со тоа да ги штити своите интереси. Исто така, предлогот бил поднесен бидејќи предлагачот се стекнал со нови факти и докази врз основа на кои можела да биде донесена поповолна одлука за тужениот.

Првостепениот суд го отфрлил предлогот како недозволен, наоѓајќи дека подносителот немал статус на замешувач во постапката, а овие причини ги прифатил и второстепениот суд.

Во чл.196 ст.2 од ЗПП е предвидено дека, кога замешувачот стапил во парницата до правосилноста на одлуката за тужбеното барање, овластен е да поднесе вонреден правен лек. Од содржината на оваа одредба произлегува дека, замешувачот може да се замеша во постапката и после правосилноста на пресудата само ако таа продолжела со поднесување на вонреден правен лек на некоја од странките во таа постапка, додека самиот тој не може да ја напаѓа правосилната пресуда, ако тоа не го сторила странката на која сака да и се придружи.

Бидејќи, во конкретниот случај постапката правосилно била завршена без учество на лицето Н.Н. како замешувач на страната на една од странките, а исто така од странките не бил изјавен вонреден правен лек, правилно првостепениот суд го отфрлил предлогот за повторување на постапката, како недозволен.

(Решение на Основниот суд во Охрид П1-42/11 од 23.05.2011г.)

(Решение на Апелациониот суд во Битола ГЖ.бр.2816/11 од 25.01.2012г.)

Изготвил,
Судија Љубомир Бошевски

5.Изведувачот на работите врз недвижност не одговара за штета причинета на трето лице после предавањето на изведените работи на нарачувачот

Од образложението

Со првостепената пресуда делумно било усвоено тужбеното барање на тужителот и второ тужениот (изведувачот на работите), бил задолжен да му ја надомести причинетата материјална штета со соодветна камата како и да му ги надомести парничните трошоци. Тужбеното барање на тужителот да се задолжи и прво тужениот (нарачувач на работите) да му ја надомести истата штета со камата одбиено било како неосновано.

Против ваквата пресуда жалби поднеле странките па Апелациониот суд во Битола,одлучувајќи по истите жалбата на второ тужениот ја уважил, првостепената пресуда ја преиначил и тужбеното барање на тужителот со кое барал да се задолжи второ тужениот да му ја надомести причинетата штета е одбиено како неосновано, а жалбата на тужителот ја уважил и првостепената пресуда во делот за одбиеното тужбено барање према прво тужениот и тужбеното барање го усвоил и го задолжил да му ја надомести на тужителот причинетата штета.

Имено, од изведените докази првостепениот суд утврдил фактичка состојба од која произлегува дека прво тужениот како нарачувач на работи со второ тужениот како изведувач уште во 2007г.склучиле договор за изведба на подкровје на објектот во кој живеел прво тужениот. Прво тужениот по извршената работа му ја исплатил договорената цена, но бидејќи изведените работи не биле со потербен квалитет односно имале недостатоци прво тужената имала заведено спор против второ тужениот и со пресуда од 17.11.2009г.потврдена со пресуда на Апелациониот суд во Битола второ тужениот бил задолжен на прво тужениот да му исплати паричен износ. Во 2008г.поради силен ветер дошло до рушење на дрвената и лимена конструкција на кровот од објектот за кој во 2007г.двајцата тужени имале склучено договор за изградба на подкровје. При рушењето на конструкцијата дошло до оштетување нав озилото на тужителот кое било паркирано позади објектот.

При ваква состојба на работите првостепениот суд го усвоил тужбеното барање на тужителот и го задолжил второ тужениот (изведувачот на работите), а го одбил тужбеното барање према прво тужениот (нарачувач на работите).

Меѓутоа, по наоѓање на Апелациониот суд во Битола, погрешно првостепениот суд го применил материјалното право и ја преиначил првостепената пресуда задолжувајќи го прво тужениот да му ја надомести на тужителот причинетата штета, а по изјавената жалба на тужителот додека пак го одбил тужбеното барање према второ тужениот по неговата изјавена жалба.

Согласно чл.196 од ЗОО, начувачот и изведувачот на работите врз недвижност солидарно му одговараат на трето лице за штета што ќе му настане во врска со изведувањето на работите.

Од анализата на оваа законска одредба, произлегува дека за да постои одговорност на изведувачот на работите за штета која му била причинета на трето лице таа да настанала во врска со изведувањето на тие работи, што значи во текот на самата градба односно во текот на изведувањето на работите. Доколку изведувачот на работите ги завршил истите објектот бил предаден на начувачот, а штетата на третото лице настанала покасно, во тој случај единствено одговорен е начувачот на работите односно сопственикот на таквиот објект како опасен предмет по принципот на објективна одговорност согласно чл.159 од ЗОО. Во конкретниот случај се работи за кровна конструкција која поради некавалитетна изведба претставува зголемена опасност за околината и од која настанала штетата за тужителот.

Од овие причини, следувало првостепената пресуда да се преиначи по изјавените жалби на странките.

(Пресуда на Основен суд во Битола П1-218/11 од 20.12.2011г.-пресуда на Апелациониот суд во Битола ГЖ.бр.423/12 од 21.05.2012г.)

**Изготвил,
Судија Љубомир Бошевски**

2.2. Трговски спорови

1.Кога има засновано хипотека над имотот на стечајниот должник ,во смисла на чл.141-148 од Законот за стечај по поднесена тужба за побивање на должниковите дејствија превземени во определените рокови пред отворањето на стечајната постапка судот испитува дали должникот во тоа време бил неспособен за плаќање а доверителот во тоа време знаел дека со таквиот договор се оштетуваат останатите стечајни доверители.

Од образложението

Првостепениот суд го уважи посебното барање на тужителот за издавање на привремена мерка и му забрани на прво тужениот да превзема дејствија за реализација на заложното право воспоставено со решение за обезбедување , врз основа на нотарски акт – договор за залог заклучен помеѓу право тужениот како хипотекарен доверител и второ тужениот како должник , заверен кај нотар. Привремената мерка судот одлучи да стапи во сила веднаш, а да трае до правосилното завршување на постапката по предметот.

Апелациониот суд во Битола, решавајќи по жалбите на тужените ги одби истите како неосновани и го потврди првостепеното решение.

Тужбата на тужителот е поднесена во смисла на одредбите од член 141 до 148 од Законот за стечај и согласно цитираните одредби може да се бара правното дело да не предизвикува правни последици на имотот на стечајниот должник доколку таквата правна работа е превземена во последните 30 дена пред поднесување на предлогот за отворање на стечајна постапка или после тоа или е преземена во текот на 90 дена пред поднесување на предлогот за отворање на стечајна постапка а должникот во тоа време бил неспособен за плаќање или ако работата е преземена пред поднесувањето на предлогот за отворањето на стечајната постапка а доверителот во време на нејзиното преземање знаел дека со неа се оштетуваат стечајните доверители. Ваква тужба може да поднесе и стечајниот управник на стечајниот должник.

Во конкретниот случај видно од списите правната работа е превземена во време кога е поднесен предлог за отворање на стечајна постапка. Според тоа не може да се прифати тезата на тужената дека не може да се води ваков спор бидејќи кога била склучена правната работа не била отворена стечајна постапка над сега тужителот,

(Решение на АС Битола Тсж.бр.1087/08)

Од образложението

Основниот суд во Струга, го одби тужбеното барање на тужителот со кое бараше да се утврди дека, нотарскиот акт под ОДУ.бр.____составен од нотар С. Ѓ. и решението на Основниот суд во Струга Р.бр.____со кое се заснова заложно право

хипотека на недвижниот имот на тужителот, наведен во изреката на првостепената пресуда во корист на првотужениот а за долг на второтужениот, спрема второтужениот за износ од 21.122.502,00 денари **е без правно дејство спрема стечајната маса на тужителот, така што тие недвижности се внесуваат во стечајната маса на тужителот без хипотека, во полза на првотужениот, како неосновано.**

Првостепениот суд го одби барањето на тужителот за издавање на привремена мерка со кое ќе му се забрани на првотужениот да бара реализирање на заложното право воспоставено со хипотека над имотот на првотужениот.

Апелациониот суд одлучувајќи по жалбата на тужителот против пресудата и решението, најде дека истата е основана, пресудата и решението ги укина и врати на првостепениот суд на повторно судење.

Тужбата на тужителот е поднесена во смисла на одредбите од чл.141 до 148 од Законот за стечај и правна работа согласно цитираните одредби со која на еден стечаен доверител му се дава или му се овозможува обезбедување или намиравање што тој немал право да го бара или немал право да бара на тој начин или во тоа време може да се побива ако е преземено во последните 30 дена, пред поднесувањето на предлогот за отворање на стечајна постапка или после тоа или е преземена во текот на 90 дена, пред поднесување на предлог за отворање на стечајна постапка а должникот во тоа време бил неспособен за плаќање или ако работата е преземена пред поднесувањето на предлогот, за отворањето на стечајната постапка а доверителот во време на нејзиното преземање знаел дека со неа се оштетуваат стечајните доверители. Очигледно според роковите во цитираната одредба правната работа е преземена во време кога веќе е поднесен предлог за отворање на стечајна постапка.

Поради тоа, второстепениот суд даде напатствија при повторното судење првостепениот суд да има во предвид дека правните последици од отворањето на стечајната постапка не се однесуваат на правото за побивање на првните дејствија на стечајниот должник со денот на отворањето на стечајната постапка, но правните дејствија на стечајниот должник може да се побиваат доколку се преземени во роковите определени во главата „побивање на правни дејствија на стечајниот должник“, во Законот за стечај.

Првостепениот суд ќе треба да утврди факти врз основа на предложените докази, дали правната работа е спротивна на одредбите на Законот за стечај кои го дефинираат условите за побивање на правни дејствија на стечајниот должник. Судот да испитува и утврди дали во време на склучувањето на правната работа должникот бил неспособен за плаќање и дали тужените знаеле за таа неспособност.

(Решение на АС Битола Тсж БР.260/08)

**Изготвил,
Судија Даница Ристева**

2. На разлачен доверител банка може да и се признае разлачно право на дел од имотот на водостопанско јавно претпријатие кој имот бил ставен под хипотека од страна на тоа јавно претпријатие пред поведувањето на ликвидациона постапка согласно Законот за води , иако тој имот станал имот на РМ според законот за води .

Од образложението

Со обжаленото решение утврдено е **излачно право** на имотот водостопанското претпријатие во ликвидација на доверителот РМ наведено во изреката од ликвидационата маса на должникот .

Барањето на хипотекарниот доверител банката за утврдување на разлачно право – право на одвоено намирување, врз недвижноста која што претставува управна зграда , одбиено е како неосновано.

Апелациониот суд Битола ја уважи жалбата на хипотекарниот доверител како основана и го укина првостепеното решение и го врати предметот на повторно одлучување .

Имено првостепениот суд прифаќа дека, недвижниот имот управна зграда е сопственост на РМ, меѓутоа при одлучувањето не го имал во предвид одобрието за градење од 25.07.1967 година според кое му се одобрува на Водостопанското претпријатие изградба на надзорна управна зграда. Во случајот станува збор за општествено претпријатие кое не е трансформирано по Законот за јавните претпријатија и нејзин основач беше тогашната општествено – политичка заедница што значи целиот имот е општествена сопственост, и на дел од истиот за добиен кредит е воспоставено заложно право хипотека во корист на банката сега разлачен доверител.

Заради погоре наведените причини,битно е дека во случајот, видно од списите во предметот, заложниот доверителот банка за даден кредит на водостопанското претпријатие укнижил заложно право во 1967 година на управната зграда , па се поставува прашањето **дали во времето кога е укнижено заложното право, ликвидациониот должник согласно тогаш важечките прописи можел да става во залог недвижен имот, како што е направено во случајов, па ако е така тогаш без оглед чија сопственост ќе биде управната зграда воспоставената хипотека останува се до намирувањето на разлачниот доверител.**

(Одлука на АСБитола Ссж.бр.1021/07)

Изготвил,
Судија Даница Ристева

3. Со времена мерка не може покрај на должникот да му се забрани и на извршителот да продава имот по воспоставена хипотека бидејќи тој не е странка во постапката .

Извршителот не може да биде странка во постапката нити по тужба согласно чл.175 од ЗИ, бидејќи тој е службено лице кое ја спроведува продажбата .

Од образложението

Тужителот до Основниот суд во Битола против повеќе тужени, помеѓу кои и против извршителот кој ја спроведувал извршната постапка, поднел тужба за поништување на заклучок за продажба на недвижен имот со усно и јавно наддавање, со предлог за издавање на временна мерка со која побара да се забрани на тужените да го спроведат во катастарска евиденција во Агенцијата за катастар на недвижности како нивна сопственост недвижниот имот до правосилноста на завршувањето на постапката по предметот .

Одлучувајќи по ваквиот предлог, Основниот суд во Битола со решение Тс.бр.89/12 го усвоил предлогот за издавање на вака предложената временна мерка спрема сите тужени, вклучувајќи го и извршителот.

Постапувајќи по жалбите поднесени од првотужениот и третотужениот, Апелациониот суд во Битола со решение ТСЖ.бр.471/12 од 16.05.2012 година ги усвои жалбите на тужените и го преиначи решението на првостепениот суд на начин што го одби како неоснован предлогот на тужителот за издавање на привремена мерка спрема извршителот а заради следното:

Според чл.175 ст.4 од ЗИ, за продажбата на недвижноста извршителот изготвува записник и донесува заклучок за продажба, кој го доставува до сите учесници на наддавањето. Според ст.5 од истиот член и закон, против заклучокот од ст.4 дозволена е тужба во рок од 15 дена од приемот на решението, додека според ст.6 од истиот член, поднесената тужба не го задржува спроведувањето на заклучокот за продажба.

Имајќи ги во предвид гореситираните законски одредби, а со оглед на тоа што третотужениот е извршител и како таков е лице кое врши јавни овластувања утврдени со Законот за извршување, кој постапувал во рамките на службените овластувања, истиот не претставува странка против кој може да се поднесе тужба согласно чл.175 од ЗИ бидејќи извршителот нема правен основ предметниот недвижен имот да го запише како негова сопственост., тој е само службено лице кое ја спроведува продажбата.

(Одлука на АСБитола Тсж 471/12)

**Изготвил,
Судија Даница Ристева**

4.Нема стекнување без основ кога тужениот ги наплатил акцептните налози кои ги издал тужителот како гаранција за исплата на земен кредит и покрај реализирана хипотека на недвижен имот во која само формално тужениот како хипотекарен доверител ги

примил на свое име недвижностите на хипотекарниот должник кој претходно еден дел од недвижниот имот го отуѓил и со правосилна пресуда му е признато право на сопственост на трето лице –замешувач во постапката а другиот дел никогаш не преминал во владение на хипотекарниот доверител а должникот за цело време од 12 години го издавал под закуп и примал за истиот закупнина.

Од образложението

Со првостепената пресуда одбиено е тужбеното барање на тужителот со кое бараше да се задолжи тужениот-банка на име стекнување без основ да му исплати главен долг со камата за реализирани акцептни налози за долг бидејќи тужениот банка петходо за долгот се намирил со рализација на хипотека на недвижен имот на тужителот.

По жалба изјавена од тужителот Апелациониот суд во Битола, пресудата ја преиначи на начин што тужбеното барање на тужителот го уважи и го задолжи тужениот на тужителот на име стекнување без основ да му исплати одреден износ со камата.

Против пресудата на Апелациониот суд Битола тужениот изјави ревизија до Врховниот суд на РМ кој ја укина пресудата на второстепениот суд и предметот го врати на повторно судење пред овој суд.

Постапувајќи по укажувањата дадени од страна на Врховниот суд на РМ второстепениот суд при повторното одлучување, ја одби жалбата на тужениот и првостепената пресуда ја потврди.

Според утврдеото во фактичката состојба, тужениот не се стекнал без основ со реализацијата на акцептните налози од причини што сега тужениот само формално извршил реализирање на хипотеката и запишување на недвижниот имот во катастарот во корист на тужениот, бидејќи ниту еден од двата деловни простори кои ги добил со реализација на хипотеката не ги примил во фактичка власт сега тужениот.

Од доказите изведени во текот на постапката посебно од договорот за купопродажба произлегло дека тужителот му го продал на замешувачот објектот, а во самиот договор договорните страни предвиделе заверката на договорот кај нотар и формалниот пренос на правото на сопственост да го одложат за определено време, односно откако тужителот ќе изврши ослободување на деловниот простор од хипотеката во корист на Комерцијална Банка. Исто така од значење е и фактот што тужителот со реализацијата на договорот за продажба ја примил купопродажната цена за деловниот простор, за да подоцна истиот деловен простор го заложил во корист на сега тужениот. Меѓутоа иако странките не извршиле формален пренос, неспорно замешувачот ја превзел фактичката власт над објектот и истиот до денес го користи непречено, што се потврдува и со фактот да истиот извршил адаптација. Тоа што замешувачот не успеал формално да го запише правото на сопственост на деловниот простор, не значи дека тој не склучил договор за купопродажба и дека таквиот договор не го реализирал, што се потврдува и со правосилна пресуда со која на замешувачот му е признато право на сопственост на еден од деловните простори кои тужителот како хипотекарен должник само формално ги предал на тужениот банката .

Правилно утврдил првостепениот суд дека било извршено само формално реализирање на хипотеката и по однос на вториот деловен простор и дека на тужениот банката не му било предадено фактичкото владение од тужителот, што се потврдува и со фактот да тужителот и после реализирањето на хипотеката го користел деловниот простор и истиот го издавал под закуп цели 12 години и за тоа време примал закупнина.

(Одлука на АСБитола Тсж бр.1103/11 и одлука на ВСРМРев1 бр.117/11)

Изготвил,
Судија Даница Ристева

5. Не се ништовни договорите за воспоставена хипотека на имотот на хипотекарниот должник и за пристапување кон долг помеѓу должникот и хипотекарниот должник со кој се согласила банката давател на кредит, во услови кога сите договори се склучени преку овластени претставници на странките според одлуки на бордот на директори на истите.

Од образложението

Со пресудата на второстепениот суд, жалбите на тужените се уважуваат, пресудата на основниот суд се преиначува, а тужбеното барање на тужителот за да се утврди ништовност на договорот за воспоставување хипотека врз имотот на тужителот а во корист на тужената банка, составен во вид на нотарски акт и да му се наложи на Основниот суд во О. да ја брише запишаната хипотека во корист на тужената банка и истиот договор да не произведува правно дејство, како и да се утврди ништовност на договорот за пристапување кон долг склучен помеѓу тужената банка како доверител, тужителот како пристапувач мхипотекарен должник и тужениот како должник и да не произведува правно дејство, се одбива како неосновано.

Врз основа на изведените докази, утврдено е дека тужената банка како хипотекарен доверител, тужениот како должник и тужителот како хипотекарен должник склучиле договор за обезбедување на парично побарување со хипотека во вид на нотарски акт. Предвидено е дека правото на хипотеката ќе трае до целосното измирување на побарувањата на банката по било која обврска на корисникот - должник од договорот за рамковен револвинг кредит. Со договорот, хипотекарниот должник заради обезбедување на главното побарување на хипотекарниот доверител се согласи да се заснова хипотека - заложно право на недвижностите од прв ред во корист на хипотекарниот доверител.

Тужените склучиле договор со кој банката на корисникот му одобрува рамковен револвинг кредит.

Од изведените докази во постапката судот утврди дека на седница на Бордот на директори кај хипотекарниот должник биле донесени одлуки за подигање на кредит како и одлука за склучување на договор за пристапување кон долг. Била донесена и одлука за давање на гаранција за засновање на заложно право - хипотека во корист на банката – давател на кредитот, како и согласност односно овластување на

законскиот застапник на тужителот да го потпише договорот и ги преземе потребните дејствија за реализација на хипотеката по утврдување на условите и договорот за користење на кредит. Врз основа на таквите одлуки донесени од Бордот на директори, бил склучен договорот за воспоставување хипотека врз имотот на тужителот, како и договорот за пристапување кон долг.

Истотака била издадена потврда од Основниот суд во Охрид со која се потврдува дека врз имотот на тужителот било засновано заложно право од прв ред во корист на банката. Генералниот директор на тужителот пак дал изјава дека тужителот гарантира солидарно и неограничено за долгот на должникот со договорот за пристапување кон долг како и за дел од обврските по договорот за издавање на гаранција во странство.

Врз основа на наведеното, Апелациониот суд утврди дека договорот за воспоставување на хипотека составен во вид на нотарски акт како и договорот за пристапување кон долг се склучени врз основа на валидни одлуки донесени од надлежен орган, па следуваше пресудата со која беше утврдена ништовност на предметните договори да се преиначи на начин што се одби тужбеното барање за да се утврди нивна ништовност.

(Одлука на ВСРМ Рев 1.бр.1356/10 и одлука на АСБитола Тсж.бр.146/10)

**Изготвил,
Судија Даница Ристева**

6.По спроведена реализација на хипотека и нецелосно намирување на долгот на заложниот доверител ,тој може да бара намирување и за преостанатиот дел од своето побарување, согласно чл.69 од Законот за договорен залог.

Преостанатиот долг се пресметува под условите во договорот за кредит, во конкретниот случај во девизи , а не во денарска противвредност како прифатил првостепениот суд.

Од образложението

Со првостепената пресуда , делумно е усвоено тужбеното барање на тужителот така што тужениот задолжен е да му го надомести на тужителот износ во денари, со камата на поединечните износи наведени во изреката на пресудата.

Постапувајќи по жалбата на тужениот, Апелациониот суд во Битола ја преиначи пресудата на начин што го задолжи тужениот , да му исплати на тужителот на име долг, денарска противвредност на американски долари, по важечкиот среден курс на Народна Банка на Република Македонија на денот на исплатата, со домицилна камата во денарска противвредност, по важечкиот среден курс на Народна Банка на Република Македонија на денот на исплатата, за период од стасаноста до 31.01.2010 година , а од 01.02.2010 година, законска казнена камата во висина на едномесечната стапка на еурибор што за секое полугодие важела на последниот ден на полугодието

што му претходело на тековното полугодие, зголемена за 8 процентни поени до исплатата.

Првостепениот суд утврдил дека по основ на договор за девизен кредит, тужителот му одобрил на тужениот девизен кредит.

Врз основа на чл.8 од договорот, тужениот воспоставил заложно право - хипотека од прв ред врз сопствен недвижен имот.

Бидејќи тужениот не го исплаќал кредитот, согласно договорот, тужителот поднесол барање за продажба на недвижен имот по Нотарскиот акт .

Врз основа на барањето на доверителот Нотарот ја почнал постапката за реализација на хипотеката , но сепак и после продажбата, тужениот останал должен за износ на кој тужителот го прецизирал тужбеното барање. Факт е дека по спроведена реализација на хипотека и нецелосно намирување на долгот на заложниот доверител ,тој може да бара намирување и за преостанатиот дел од своето побарување, согласно чл.69 од Законот за договорен залог.

Во конкретниот случај спорна беше примената на материјалното право, по однос на видот на обврската според договорот склучен помеѓу странките.

Имено, во случајов, кредитот бил одобрен и подигнат во девизни средства - американски долари, што значи и обврската гласи во оваа валута.

Апелациониот суд, смета дека обврската на тужениот не може да се смета како денарски износ на долг, но истата останува обврска во девизна валута - американски долар, во износ што останал ненаплатен на денот кога завршила продажбата на заложениот предмет.

Согласно чл.384 од ЗОО, дозволена е одредба во договорот според која вредноста на договорната обврска е изразена во странска валута или е определена во таква валута. Во таков случај, обврската се исполнува со плаќање во домашна валута, според средниот курс на Народната банка на Република Македонија што важи на денот на исполнувањето.

(Одлука на АСБитола Тсж.бр.475/11)

Изготвил,
Судија Даница Ристева

7. Не е ништовен договорот за кредит само заради тоа што заложниот должник во ист ден го склучил договорот за кредит и ги купил акциите кои ги ставил како обезбедување со договор за рачна залога, нити се работи за фиктивен договор согласно чл.58 ст.1 од ЗОО бидејќи ТОЈ ДОГОВОР Е СКЛУЧЕН И РЕАЛИЗИРАН.

Договорите за кредит и за рачна залога не се ништовни заради нивна спротивност со чл.23 од Законот за трансформација на препријатијата со општествен капитал зашто заложниот должник не се кредитирал сам при купувањето на акциите, туку тоа го

направил друг субјект кој преку берза купил акции кај заложниот должник .

Не се ништовни нити договорите за рачна залога и хипотека ,бидејќи откако се купени акциите заложниот должник станал доминантен сопственик на третотужениот а тој со одлука на бордот на директори се согласил и го ставил својот недвижен и подвижен имот под хипотека и рачна залога како гаранција за отплата на кредитот по склучен договор со банката.

Од образложението

Со второстепената пресуда жалбите на тужените се уважуваат, пресудата на Основниот суд Охрид е преиначена, па тужбеното барање на тужителот Република Македонија, со кое бараше да се утврди дека се ништовни:

- Договорот за краткорочен кредит и анексот на договорот, во делот во кој се предвидува гаранција предвидена со договорот за Рамковен револвинг кредит ,

- Нотарскиот акт – потврда на приватна исправа солемнизација на договор за рачен залог на хартии од вредност – акции заверен под ОДУ.бр. __, кај нотар С.П. од Скопје и

- Нотарскиот акт за засновање на заложно право хипотека со договор за обезбедување на парично побарување склучен помеѓу второ тужениот и трето тужениот, е одбиено како неосновано.

После одржана јавна расправа, второстепениот суд утврдил дека со решение од 26.02.1996 година, Агенцијата на Република Македонија за трансформација на претпријатијата со општествен капитал ја прифатила понудата на вработени – акционери за продажба на претпријатието на лица кои го превземаат управувањето со претпријатието и одлучила да склучи договор за продажба на претпријатието со лица кои го превземаат управувањето.

Според договорот, Агенцијата поседувала обични акции како приоритетни наменети за откуп и обични акции кое Друштвото ги отстапило на Агенцијата како приоритетни за натамошна продажба, или вкупно 19.728 акции.

Агенцијата за приватизација, преку Македонската берза, на 26.12.2000 извршила продажба на 19.728- те акции. Истиот ден - на 26.12.2000 година склучен е договор за краткорочен кредит, со кој на Друштвото му е одобрен краткорочен кредит за обртни средства, во кој е предвидено корисникот на кредитот, како средства за обезбедување на обврските по договорот, да заложат : 19.728 акции, Бидејќи купопродажната трансакција на акциите се склучила преку берза, плаќањето на акциите се одвивало помеѓу брокерски куќи. Одобрениот износ на кредитот бил префрлен на брокерска куќа, , која во име и за сметка на Агенцијата за приватизација ги продала акциите. Уплата на средствата од продадените акции, на сметката на Агенцијата е извршена на 10.01.2001 година.

На 15.01.2001 година Комисијата за изработка на акционерска книга му издала потврда на правното лице дека е сопственик на 19.728 обични акции со номинална вредност на една акција од 100 ДЕМ .

На 15.01.2001 година склучен е договор за рачен залог на хартии од вредност - 19 728 акции.

Помеѓу прво и второ тужениот склучен е и анекс , па како обезбедување за обврските по договорот засновано е заложно право врз подвижни предмети и недвижен имот врз основа на договорот за одобрување на Рамковен револвинг кредит – лимит.

Тужителот Република Македонија, бара да се утврди дека договорот за краткорочен кредит и анексот на договорот во делот во кој се предвидува гаранција со договорот за Рамковен револвинг кредит, се ништовни од причини што во моментот кога првиот договор за краткорочен кредит бил склучен, сега прво тужениот не бил сопственик на акциите кои ги ставил во залог за добивање на кредитот, туку тие во тој момент биле сопственост на Република Македонија. Понатаму, дека се работи за фингиран договор и дека ваквиот договор е спротивен на одредбата од член 23 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал .Заради ова тужителот смета дека и нотарскиот акт со кој е извршена солемнизација на договорот за рачен залог е ништовен и од тие причини бара да се утврди негова ништовност.

Во првостепената пресуда првостепениот суд прифаќа дека ништовен е договорот за краткорочен кредит и анекс договорот во делот во кој се предвидува гаранција за договорот за Рамковен револвинг кредит . Исто така утврдува дека е ништовен и нотарскиот акт за солемнизација на договор за рачен залог на хартии од вредност – акции склучен помеѓу прво и второ тужениот. Ваквата своја одлука првостепениот суд ја поткрепува со тврдењето дека може да се заложат само имот и право што се поседува во моментот на заложувањето и бидејќи во договорот за кредит невинитото било прикажано дека тие акции биле сопственост на прво тужениот и само заради тоа било издејствувано склучување на договорот.

Ваквиот заклучок на првостепениот суд не е прифатлив за второстепениот суд.

Во конкретниот случај фактот што прво тужениот добил кредит од второтужениот- банката, врз основа на договорот од 26.12.2000 година, не е основа за да се утврди ништовност на овој договор.

Всушност, тужителот ја побива како ништовна само одредбата на чл.4 од Договорот,иако бара да се утврди ништовност на целиот договор. Ако се прочита содржината на целиот договор, ќе се види дека нема одредби спротивни на закон, бидејќи е договорено одобрување на краткорочен кредит за обртни средства. Одлука за одобрување на овој кредит донел кредитниот одбор на банката со решение,а во рамки на претходно постоечки договор за рамковен револвинг кредит врз основа на заложно право врз недвижност и договор подоцна склучен.Овие два договори постојат и воопшто не се спорни како основа за одобрување на кредитот од 26.12.2000 година.Понатаму, со побиваниот договор, дефинирани се условите под кои корисникот на кредитот ќе го враќа истиот, каматата и роковите. Тужителот не ги спори овие одредби,односно ни една одредба освен чл.4 од договорот.

Со чл.4 од договорот, договорувачите предвиделе дека корисникот на кредитот, пред користењето на кредитот, како средство за обезбедување доставува 19 728 акции од Братство Охрид, акцептни налози со изјава за користење ,заснована хипотека врз основа на договорот бр.202/97,бланко меница со менична изјава од Ковачевски Васо и бланко меница и менична изјава од Маџер МВ Битола.Овие

средства за гаранција,ке бидат активирани доколку корисникот на кредитот не ги плати обврските по кредитот.

Сама за себе, оваа одредба од договорот,воопшто не била реализирана, се додека првотужениот формално не станал сопственик на 19 728 акции.

Согласно чл.97 ст.1 од Законот за облигациони односи,ништовноста на некоја одредба од договорот,не повлекува ништовност и на самиот договор, ако тој може да опстане без ништовната одредба и ако таа не била ни услов на договор,нити решавачка побуда поради која е склучен договорот.

Видно од писмените докази во предметот, првотужениот го искористил кредитот на ден 29.12.2000 година, значи без постоење на право на сопственост и ставање во залог на дел од предвидените средства за обезбедување - 19 728 акции. На 10.01.2001 год., на Агенцијата за приватизација и е исплатена целокупната купопродажна цена на акциите, согласно берзанската купопродажба извршена преку овластен брокер.

Неспорно, со средствата од одобриениот кредит биле купени акциите ,а по плаќањето на купопродажната цена, сопственоста била пренесена од Агенцијата за приватизација,во корист на првотужениот и тоа преку овластена комисија која изготвила и потврда за тоа.

Располагањето на првотужениот со акциите, се случило на ден 16.01.2001 година, кога е склучен договорот за залог со второотужениот, што значи еден ден после добиената потврда за пренос на акциите, издадена на ден 15.01.2001 год. Ништо незаконито,ништо спротивно на било кој закон.

Ризикот за вака склучениот договор и обезбедувањето на истиот со имот кој сеуште не бил во сопственост на кредитокорисникот, го сноси банката која го дава кредитот и која ја извршила исплатата , иако сеуште не бил запишан залогот.

Неприфатливо е и утврденото во првостепената пресуда, дека се работи за привиден договор и дека според член 58 од ЗОО таквиот договор нема дејство меѓу договорните странки.

За да постои привиден договор така како предвидува член 58 став 1 од ЗОО всушност треба страните кои го склучуваат таквиот договор тоа да го прават со цел кај трети лица да предизвикаат впечаток дека меѓу нив е склучен договор , но тие меѓусебно се согласни дека всушност не сакаат никаков договор. Во конкретниот случај прво и второ тужениот склучиле договор за кредит , второ тужениот како кредитодавач по налог на прво тужениот износот од кредитот го префрлил на брокерската куќа за купување на акциите кои ги продала Агенцијата на РМ за приватизација на претпријатијата со општествен капитал, кои пари пак стигнале на сметката на Агенцијата што значи овој договор за кредит во целост е извршен од страна на кредитодавачот и во никој случај не може да стане збор за привиден договор така како што прифатил првостепениот суд.

Погрешен е и ставот на првостепениот суд дека прво и второ тужениот склучувајќи ги спорните договори ги повредиле начелата на совесност и чесност. и обврската за постапување во согласност со добрите деловни обичаи.

Согласно член 3 од ЗОО учесниците во прометот слободно ги уредуваат облигационите односи во согласност со Уставот, законите и добрите обичаи. Во оваа смисла нормално е при склучување на договор кредитодавачот да се осигура со барање

на одредени гаранции со ставање во залог било на подвижен било на недвижен имот. Во конкретниот случај тоа и се случило.

Зошто прво и второ тужениот не го реализирале првиот договор за залог на акциите и склучиле нов договор за залог на недвижниот имот на трето тужениот, кој во целост се согласил да биде хипотекарен должник и да гарантира со својот имот за обврските на прво тужениот, е право на странките во облигационите односи и во никој случај замената на залогот на подвижни предмети – акциите со хипотека на недвижниот имот не е спротивен нити на Уставот нити на Законот за договорен залог или друг закон, нити на добрите обичаи за да може да се тврди дека заради тоа овие дејствија на тужените се ништовни.

Склучените договори и нотарските акти во делот за гаранцијата не се ништовни бидејќи не се спротивни на член 23 став 2 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал.

Член 23 од ЗТПОК со измените објавени во Сл.весник 25/99 и Сл.весник 6/2002, предвидува во став 1 дека претпријатието што се трансформира не може посредно или непосредно да го кредитира купувањето на акциите односно уделите, ниту да дава емство за кредитите што се даваат за таа цел. Во став 2 предвидено е уплатите извршени на начин утврден во став 1 на членот 23 се ништовни.

Ако се зборува за приватизација на правниот претходник на третотужениот- не може да се каже дека истиот кредитирал сопствена приватизација. Нити истиот дал кредит ,нити во било кој од договорите фигурира како кредитокорисник. Исто така овој субјект не се јавува нити како емец-гарант за обврски по кредитот со кој се одобрени средствата за купување на акциите.

Имено како што е кажано погоре, кредитокорисник по договорот од 26.12.2000 год. се јавува истиот субјект кој се јавува и како гарант. Со средствата од кредитот купил акции од Агенцијата за приватизација,кои претходно биле запишани на нејзино име.

Со договорот за залог од 16.01.2001 год. истиот се јавува како гарант со имот - акции кои биле негова сопственост. Сопственоста била пренесена на првотужениот на ден 15,01.2001 год.

Членот 23 од ЗТПОК се однесува и важи само во фазата на приватизација на претпријатијата со општествен капитал, а не и по завршената приватизација. Поткрепа на ова тврдење овој суд наоѓа во членот 100 од ЗТПОК , според кој трансформацијата извршена според одредбите на ЗТПОК се запишува во Судскиот Регистар. Факт е дека во Трговскиот Регистар после завршената приватизација, извршена е првична регистрација со позната структура на акционерскиот капитал и акционерите . Сите превземени дејствија за кои тужителот тврди дека се ништовни и спротивни на закон се превземени после завршената приватизација.

Од друга страна според ставот 2 на членот 23 од ЗТПОК само уплатите извршени посредно или непосредно со кредитирање за купување на акции од страна на претпријатијата што се трансформираат се ништовни. Во оваа одредба не се споменати и емствата за кредитите што се земаат за таа цел дека се ништовни.

Тужителот не побара утврдување на ништовност на уплатите за купување на акциите,извршени од страна на првотужениот како корисник на

кредитот, посредно, со налог на второтужениот, кој фактички ги пренесол средствата на овластениот брокер на Агенцијата за приватизација.

Значи и под претпоставка да се прифати дека оваа одредба од член 23 од ЗТПОК важи и после извршената приватизација даденото емство за кредити во случајов не е ништовно според став 2 .

Неправилно утврдува првостепениот суд дека со склучените договори се причинила директна штета на тужителот РМ. Ова од причини што од доказите произлегува дека тужителот за продадените акциите го примил износот на купопродажната цена со даден дисконт, парите се префрлени на сметка на Агенцијата за приватизација која била овластена да ја спроведува трансформацијата на општествениот капитал во Република Македонија, па доколку се прифати тезата на тужителот дека вака склучените договори за гаранција се ништовни , оштетен единствено би бил второ тужениот банката која го дала кредитот..

(Решение на ВСРМ Ревбр.1006/08, Пресуда на АС Битола Тсж 893/1)

**Изготвил,
Судија Даница Ристева**

8. Не може да се запре извршувањето врз дворно место при реализирана хипотека и предадена недвижност на познат купувач во извршна постапка само заради тоа што тоа дворно место не било приватизирано, во смисла на чл.12 и 13 од Законот за градежно земјиште и чл.154 од Законот за сопственост и други стварни права.

На тоа дворно место право на користење има заложниот должник кој пак со хипотеката се согласил дека за долгот одговара со сите свои права што ги има врз недвижноста, а ЗАКОНОТ ЗА ГРАДЕЖНО ЗЕМЈИШТЕ воспоставил заемна и нераскинлива врска на објектот и земјиштето и право земјиштето да служи за редовна употреба на објектот.

Од образложението

Со обжаленото решение на Основниот суд , се запира извршувањето дозволено со решение за извршување врз недвижноста подробно опишана во изреката, сопственост на РМ со право на користење на хипотекарниот должник , а спроведените извршни дејствија се укинуваат.

Решавајќи по жалбата на доверителот, Апелациониот суд во Битола, ја разгледа жалбата, и најде дека истата е основана од следните причини:

Повикувајќи се на одредбите од чл.12 ст. 3 од Законот за градежно земјиште, чл.13 ст. 1 од Законот за градежно земјиште како и чл.154 од Законот за сопственост и други стварни права, првостепениот суд ја заплел постапката за

извршување односно извршувањето дозволено со решението од 02.02.1998 година, а спроведените дејствија ги укинал.

Според мислење на Апелациониот суд, погрешно е применето материјалното право во конкретниот случај имајќи во предвид дека објектите на спорното земјиште се досудени во сопственост на доверителот, а останува нејасен статусот на земјиштето кое со вака донесеното решение фактички останува со право на користење на заложниот должник, кој што од друга страна пак дал изјава дека се согласува да гарантира за долгот на друштвото со сите права што ги има врз недвижниот имот.

Овој суд најде дека постапката за извршување треба да продолжи на начин како што во жалбата предлага доверителот - не со продажба на земјиштето на кое сопственост има РМ, меѓутоа со решавање на статусот на правото на користење на земјиштето, односно дали истото ја следи судбината на сопственоста врз објектите и до колку е така тогаш правото на користење ќе му биде пренесено на доверителот.

Законот за градежно земјиште воспоставил заемна и неподвоена врска во односот на објектот и земјиштето што служи за негова редовна употреба дефинирајќи го како градежно изградено земјиште, па правото на располагање со сопственоста врз објектот не може да биде ограничено со правото на користење на градежното изградено земјиште.

(Решение на АСБитола Тсж 435/11)

**Изготвил,
Судија Даница Ристева**

9. Засновано заложно право на подвижни предмети со попис на истите пред суд по постигната спогодба – извршна исправа од 1994 година, не мора да е запишано во Заложен регистар бидејќи таков заложен регистар бил воспоставен со Законот за залог на подвижни предмети и права од 1998 година.

Бидејќи изминал рокот од 10 година согласно чл 368 од ЗОО и побарувањето застарело, доверителот има право согласно чл.357 од ЗОО да се намирува само од заложениот предмет ако го држи во раце или ако неговото право е запишано во јавна книга. Застарените побарувања на камати и други повремени давања не можат да се намират нити од оптоварениот предмет, освен главниот долг по извршната исправа.

Од образложението

Со првостепеното решение усвоен е приговорот на должникот изјавен против налогот за извршување со попис, процена и пленидба на предмети на извршителот и извршните дејствија превземени за издавање на налогот за извршување се ставени вон сила.

Второстепениот суд одлучувајќи по изјавената жалба на доверителот, истата ја одби како неоснована, а решението на Претседателот на Основниот суд го потврди.

Претседателот на првостепениот суд правилно утврдил, дека побарувањето на доверителот за кое извршителот го донел налогот за извршување со попис, процена и пленидба на предмети, е засновано врз основа на извршната исправа - спогодбата ВПП.____ од 1994г. на Општинскиот суд Битола.

Според оваа спогодба, доверителот на должникот, му одобрил кредит по договор за рамковен кредит. При тоа, паричното побарување на доверителот било обезбедено со попис на основните средства на заложниот должник. Подоцна, во стечајната постапка отворена над Банката –а, со решение Ст.бр. побарувањата на Банката – а, меѓу другото и спрема должникот во оваа постапка, е отстапено на доверителот во оваа постапка – Банката – б, заради намирување на обврски.

Претседателот на Основниот суд во Битола правилно заклучил, а овој суд прифаќа, дека настапила застареност на побарувањето на доверителот Банката – б.

Имено, решението Ст.бр.____, не е извршна исправа како доказ за постоење на побарување, туку е само доказ за извршена промена на страната на доверителот, со пренесување на побарувањето.

Извршна исправа врз основа на која извршителот можел да спроведе извршување е спогодбата ВПП.____. Врз основа на неа извршителот го донел побиваниот налог од 11.03.2011 год. за спроведување на извршување врз основа на чл.86 од ЗИ со попис, процена и пленидба на предмети.

Согласно чл. 368 од ЗОО,сите побарувања што се утврдени со правосилна судска одлука или со одлука на друг надлежен орган, или со порамнување пред суд или пред друг надлежен орган,застаруваат за десет години, па и оние за кои законот инаку предвидува пократок рок на застареност.

Според тоа, бидејќи од страна на доверителот до 11.03.2011 год.не се преземени дејствија за наплата на побарувањето спрема должникот, изминало времето во кое доверителот да бара да се намири од целокупниот имот на должникот, односно имот кој не е предмет на залог. Побиваниот налог за извршување содржи задолжение на должникот за исплата на целиот износ на долгот , со камати и трошоци, од жиро сметката на должникот или од целокупниот имот на должникот, во што всушност се состои и неправилноста на ова извршно дејствие.

Од воспоставувањето на извршната исправа ВПП.____, до поднесеното барање за извршување од 11.03.2011 година,поминале повеќе од 10 години. Тоа значи дека изминало времето на застареност на побарувањето по извршната исправа - судска одлука, бидејќи во меѓувреме не било преземено конкретно дејствие од страна на доверителот спрема должникот ,кое би предизвикало прекин на застареноста.

Согласно чл.357 од ЗОО, за доверителот останува евентуално правото да се намирува од предметите со кои е обезбедено неговото побарување по основ на дадениот кредит .

Според чл.357 од Законот за облигационите односи,кога ќе измине времето на застареноста, доверителот чие побарување е обезбедено со залог или со хипотека може да се намири само од оптоварен предмет, ако го држи во раце или ако неговото право е запишано во јавната книга. Меѓутоа, застарените побарувања на

камати и на други повремени давања не можат да се намират ни од оптоварен предмет. Доверителот единствено може, да бара намирување од вредноста на оптоварените предмети, доколку ги држел во раце, или неговото право било запишано во јавните книги.

Видно од содржината на одредбите на член 58 став 1 од Законот за залог на подвижни предмети и права Сл. весник на РМ бр.21/98 со влегувањето во сила на овој закон на 17 мај 1998 година заснованите заложни права по ЗИП (Сл. весник на РМ бр.53/97 од 17.10.1997 година и подоцнежните измени) врз подвижни предмети со спогодба на странките, задолжително се запишуваат во Заложниот регистар. Од тоа произлегува дека ниту една законска одредба од цитираните во жалбата на доверителот, не се однесуваат на заснованото заложно права врз подвижни предмети со спогодбата постигната по извршната исправа од 1994 година чиј составен дел е решението за извршен попис од 07.04.1994 година, донесено по службена должност. Судот немал обврска оваа спогодба од 1994 година по службена должност да ја запише во Заложниот регистар кој не бил воспоставен во тоа време.

(Решение на АС Битола Тсж.бр.465/11)

Со побиваното решение усвоен е приговорот на должникот изјавен против налогот за извршување, а извршните дејствија превземени за издавање на налогот за извршување, се ставени вон сила.

Апелациониот суд во Битола ја уважи жалбата, решението на Претседателот на Основниот суд го преиначи на начин што го одби приговорот поднесен од должникот против налогот за извршување, а извршното дејствие го остави во сила.

Во конкретниот случај првостепениот суд немал во предвид дека со застареноста на побарувањето, доверителот не го изгубил и правото да се намирува од вредноста на заложените предмети. Имено, заложното право, како апсолутно стварно право не застарува, бидејќи е стварно субјективно право спрема кое застареноста на побарувањата нема никакво дејство.

Според чл.357 од Законот за облигационите односи, кога ќе измине времето на застареноста, доверителот чие побарување е обезбедено со залог или со хипотека може да се намира само од оптоварен предмет, ако го држи во раце или ако неговото право е запишано во јавната книга. Меѓутоа, застарените побарувања на камати и на други повремени давања не можат да се намират ни од оптоварен предмет.

Неспорно е дека доверителот нема владение врз предметите со кои е обезбедено неговото побарување.

Меѓутоа, со решение на Општинскиот суд ВПП бр. __ констатирано е постоење на заложно право врз предметите наведени во налогот за извршување и ставена е забрана на должникот да презема дејствија врз предметите без одобрение на доверителот., со што се исполнети тогаш важечките законски претпоставки за упис на залог врз подвижни предмети, од причина што заложен регистар сеуште не бил воспоставен.

Според на член 58 став 1 од Законот за залог на подвижни предмети и права Сл. весник на РМ бр.21/98 со влегувањето во сила на овој закон на 17 мај 1998

година заснованите заложни права по ЗИП (Сл. весник на РМ бр.53/97 од 17.10.1997 година и подоцнежните измени) врз подвижни предмети со спогодба на странките, задолжително се запишуваат во Заложниот регистар. Судот по службена должност во рок од 30 дена од почеток на работата на заложниот регистар, е должен да ги достави преписите на судските спогодби, а директорот на Заложниот регистар е должен на странките да им достави известување за извршениот упис во заложниот регистар во рок од 30 дена. Од тоа произлегува дека доверителот немал обврска да постапува согласно подоцна донесените прописи и воспоставувањето на заложниот регистар, а во времето на заснованиот залог, постапката била спроведена во целост согласно законот за извршна постапка, кога целосната евиденција се водела во судот. Тоа значи дека залогот е воспоставен со попис на основните средства ____, врз основа на извршната исправа ВПП.бр. __.

(Решение на АС Битола Тсж.бр.788/11)

Изготвил,
Судија Даница Ристева

10.Нема стекнување без основ на АД ЕВН-Електродистрибуција на Македонија Скопје, за износот на фактурирана, а ненаплатена комунална такса за користење и одржување на јавно осветлување, која е вградена во сметките за наплата на потрошена електрична енергија кои истиот ги наплаќа како давател на услугата, од имателите на електричното броило како корисници на услугата, па Општината не може да го бара тој износ, пред да биде наплатен од крајните корисници .

Образложение

Тужителот – Општина _____, со тужбата бара да се задолжи тужениот АД Електростопанство на македонија Скопје, да му исплати одреден износ на име стекнување без основ, а за износот на име комунална такса за улично осветлување кој тужениот го наплатил од имателите на броило и корисници на електрична енергија.

Со обжалената пресуда на Основниот суд, тужбеното барање на тужителот е одбиено како неосновано.

Со пресуда на пресудата на Основниот суд во Битола се потврдува, а со пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, ревизијата се одбива како неоснована.

Во конкретниот случај предмет на тужбеното барање е износот кој тужителот го побарува од тужениот по основ наплата на комунална такса за користење и одржување на јавно осветлување, која е вградена во сметките за наплата на потрошена електрична енергија кои ги наплаќа тужениот како давател на услугата. По извршена наплата, тужениот по пат на автоматизам наплатената комунална такса по овој основ, ја префрла на уплатната сметка на Општините. Побаруваниот износ од страна на тужителот, бил фактуриран од страна на тужениот спрема крајните

корисници, меѓутоа истиот не бил наплатен од нив. Имајќи во предвид дека утужениот износ не бил наплатен од страна на корисниците на електрични броила, нема основ за примена на чл.199 од ЗОО и утврдување дека тужениот без основ се стекнал со износот што го побарува тужителот.

Жалбените и ревизиските наводи за погрешна примена на материјалното право се неосновани бидејќи се правилно применети одредбите на Законот за облигациони односи и Законот за комунални такси.

(Пресуда на Основниот суд во Битола ТС.бр.88/2010)

(Пресуда на Апелациониот суд Битола ТСЖ.бр.1266/10 од 18.04.2011)

**Изготвил,
Судија Татјана Сусулеска**

11.Со тужба за побивање на правни дејства на стечаен должник, може да се побива и договор за цесија, склучен помеѓу стечајниот должник - тужителот и трети лица - тужените, со кој должникот - тужителот му го отстапил своето побарување што го има од вториот договарач на цесијата - второ тужениот, на третиот договарач на цесијата-прво тужениот, од причина што со ваквиот договор се оневозможува зголемувањето на стечајната маса и воедначеното намирување на доверителите. Договорот за цесија е без правно дејство спрема стечајната маса на должникот.

Образложение

Тужител е стечаен должник,кој со тужбата бара да се утврди дека без правно дејство спрема стечајната маса е правната работа - договор за цесија склучен помеѓу тужителот и тужените неколку месеци пред отворањето на стечајната постапка,со кој тужителот му го отстапил на првотужениот своето побарување што тој го имал од второтужениот, па да се задолжи второтужениотда му го исплати на тужителот пренесеното побарување.

Со обжалената пресуда, усвоено е тужбеното барање на тужителот така што правната работа - договор за цесија склучен помеѓу странките, со кој тужителот му го отстапил своето побарување од второтужениот на првотужениот, е без правно дејство спрема стечајната маса во стечајната постапка што се води спрема тужителот. Задолжен е второтужениот да му го исплати на тужителот долгот кој бил пренесен со цесијата.

Второтужениот поднесе жалба.

Апелациониот суд во Битола ја потврди првостепената пресуда во целост, наоѓајќи дека правилно е применето материјалното право.

Првостепениот суд утврдил дека сопствениците и управителите на тужителот и на второтужениот биле брачни другари и како такви биле блиски лица во смисла на чл.180 од Законот за стечај.

Со решение од 01.06.2010 година спрема тужителот била отворена стечајна постапка, а жиро сметката на тужителот, на ден 20.01.2010 година била блокирана повеќе од 45 дена.

Во 2009 година, бил склучен побиваниот договор за цесија помеѓу трите странки во овој спор, со кој тужителот како цедент - отстапувач, своето што го имал спрема второтужениот, му го отстапил на првотужениот. Првотужениот имал евидентирано свое побарување од второтужениот.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба, утврдувајќи дека се исполнети законските претпоставки од член: 172, 173, 174, 180 и 185 од Законот за стечај, правилно одлучил првостепениот суд кога го усвоил тужбеното барање како основано во целост, утврдувајќи дека застапниците на тужителот и второтужениот се блиски лица - брачни другари, па знаеле за неспособноста на должникот да ги исполни своите стасани обврски на денот на склучувањето на договорот, како и дека со склучениот договор за цесија се оштетуваат останатите доверители.

Имено, одредбата на член 172 од Законот за стечај, им дава право на доверителите да ги побиваат правните дејствија преземени пред отворањето на стечајната постапка со кои се нарушува изедначеното намирување на доверителите, односно одделни доверители се ставаат во поповолна положба. Оваа одредба го овластува стечајниот управник во име на стечајниот должник и стечајните доверители да може да ги побива правните дејствија. Одредбите на член 173 и натамошните одредби, дефинираат кои се условите за побивање на правни дејствија во одредени правни ситуации.

Согласно пак чл.176 став 1 од Законот за стечај, правна работа што должникот ја презел во последните десет години пред поднесувањето на предлогот за отворање на стечајна постапка или потоа, со намера да ги оштети своите доверители, може да се побива ако другата страна во времето на преземањето на таа работа знаела за намерите на должникот. Знаењето за намерата се претпоставува ако другата страна знаела дека на должникот му се заканува неспособност за плаќање и дека со таа работа се оштетуваат доверителите.

Во член 173 став 3 од Законот за стечај, е регулирано дека ќе се смета дека доверителот знаел за неспособноста за плаќање, ако знаел за околностите од кои нужно можело да се заклучи дека постои неспособност за плаќање или дека е поднесен предлог за отворање на стечајна постапка. За лице кое со должникот било блиско во времето на преземањето на работата се претпоставува дека знаело за неспособноста за плаќање. Блиските лица се дефинирани со чл.180 од Законот за стечај.

Во конкретниот случај, се побива правно дејство што се случило во период пред поднесување на предлогот за отворање на стечајна постапка спрема тужителот, а тужителот уште пред склучувањето на побиваниот договор за цесија имал стасани, а неисплатени обврски спрема доверители.

На првотужениот му било познато односно не можело да му остане непознато дека сметката на тужителот му била блокирана и тој не бил способен за плаќање на обврските. Од една страна тоа можело да се утврди со поднесување на

барање за наплата од жиро - сметката на тужителот, а од друга страна и со увид во податоците од Централниот регистар кои се од јавен карактер.

Утврдениот факт дека застапникот на тужителот и застапникот на второтужениот се блиски лица - брачни другари, во смисла на член 180 став 2 точка 3 од Законот за стечај, исто така укажува на сознанието за неспособноста на должникот за плаќање на стасаните обврски и намерата за оштетување на останатите доверители со склучениот договор за цесија. Во случајов, станува збор за намерно оштетување на доверители регулирано со член 176 став 2 од ЗС според кој двострано товарен договор меѓу должникот и нему блиско лице може да се побива ако со него непосредно се оштетуваат стечајните доверители, додека пак одредбата на член 175 од ЗС, точно дефинира што претставува правна работа со која стечајните доверители непосредно се оштетуваат, при што во ставот 2 е регулирано дека со правната работа со која стечајните доверители непосредно се оштетуваат, се изедначува правното дејство на должникот со кое должникот губи некое од своите права или поради што повеќе не може да ги оствари, или дејство врз основа на кое може да остане во сила или да се оствари некое имотно правно побарување против должникот.

Со склучениот договор за цесија, тужителот го губи своето право за наплата на побарување што неспорно го имал спрема второтужениот, така што овој износ понатаму не може да се наплати и да стане дел од стечајната маса од која ќе се намируваат рамноправно сите доверители. Со овој договор се дава привилегија само на првотужениот да го наплати побарувањето директно од должниковиот должник - второтужениот.

(Пресуда на Основниот суд суд Охрид МАЛВ ТС-61/11 од 17.10.2011)

(Пресуда на Апелациониот суд Битола ТСЖ бр.380/12 од 10.07.2012)

**Изготвил,
Судија Татјана Сусулеска**

12. Договорите заверени кај нотар, со кои основните средства на должникот се пренесени во сопственост на трети лица, го губат правното дејство спрема тужителот како доверител, за висината на побарувањето на тужителот.

Се задолжуваат тужените да трпат од вредноста на опишаниот имот во изреката на пресудата, тужителот како доверител да го наплати своето побарување во целокупниот износ како што гласи според извршниот наслов од кој произлегува неговото побарување.

Образложение

Со обжалената пресуда, усвоено е тужбеното барање на тужителот, така што договорите со кои се префрлени основните средства на првотужениот и договорот склучен помеѓу првотужениот и второтужениот со кој се префрлени истите средства на

второтужениот, го губат правното дејство спрема тужителот за висината на неговото побарување. Тужените се задолжени да трпат од вредноста на опишаниот имот, тужителот да го наплати своето побарување.

Жалбата е неоснована .

Имено, со правосилна пресуда, првотужениот бил задолжен да му исплати долг на тужителот .

Пред да стане правосилна пресудата, должникот по таа пресуда, со договор за купопродажба на подвижен имот заверен кај нотар ги продал основните средства меѓу кои и оние на кои тужителот со тужбата претендира да го изгубат правното дејство спрема тужителот до висината на долгот. Договорот во име на продавачот бил потпишан од страна на застапникот по закон , а истото лице се појавува и како основач и сопственик на купувачот.

Подоцна,била извршена уште една продажба на основните средства, така што првотужениот сега како продавач, на второтужениот како купувач, му продал основни средства од кои тужителот имал намера да го намира побарувањето. Овој договор во име и за сметка на купувачот второтужен бил потпишан од страна на застапникот по закон , а тоа е истото погореспомнато лице како потписник на првиот договор.

Тужителот до извршител поднел барање за извршување за присилна наплата на побарувањето кон должникот, а извршителот констатирал дека основните средства за работа на должникот веќе биле продадени. Со тоа тужителот не успеал да го наплати своето побарување во постапката за присилно извршување, поради немање на средства кај должникот.

Согласно член 269 став 1 од ЗОО, секој доверител чие побарување е стасано за исплата и без оглед кога настанало, може да го побива правното дејствие на својот должник што е преземено на штета на доверителите. Според став 2 од истиот член, се смета дека правното дејствие е преземено на штета на доверителите ако поради неговото извршување должникот нема dostatно средства за исполнување на доверителовото побарување.

Согласно член 270 од ЗОО, товарното располагање може да се побива ако во времето на располагањето должникот знаел или можел да знае дека со преземеното располагање им нанесува штета на своите доверители и ако на третото лице со кое или во чија корист е преземено правното дејствие тоа му било познато или можело да му биде познато. Според ст.2, ако третото лице е должников сопруг или сродник по крв во права линија или по странична линија до четврти степен, или по жена до истиот степен,се претпоставува дека му било познато дека должникот со преземеното располагање им нанесува штета на доверителите.

Во жалбата тужените наведуваат дека не се докажало дека должникот бил инсолventен во време на преземените правни дејствија. Ваквиот жалбен навод е неоснован од причина што,одредбата на чл.269 ст.2 од ЗОО, не бара како услов за побивање да се утврди дека должникот во време на преземањето на дејствието бил инсолventен, туку да нема dostatно средства за намиравање на побарувањето на доверителот.

Правилно првостепениот суд оценил и дека е исполнет условот од чл.272 од ЗОО. Согласно оваа одредба побивање може да се врши со тужба или со приговор, а

тужба за побивање се поднесува против третото лице со кое или во чија корист е преземено правното дејствие што се побива, односно против неговите универзални правни следбеници. Ако третиот со некоја товарна работа ја отуѓил користа прибавена со располагањето кое се побива, тужбата може да се подигне против прибавувачот само ако тој знаел дека прибавувањето на неговите претходници можело да се побива, а ако таа корист ја отуѓил со работа без надомест, тужба може да се подигне против прибавувачот иако тој не го знаел тоа.

**(Пресуда ТС -44/11 од 31.10.2011 година на Основниот суд во Прилеп)
(Пресуда ТСЖ.бр.169/12 од 12.06.2012г. на Апелациониот суд во Битола.)**

**Изготвил,
Судија Татјана Сусулеска**

13. На тужителот не му следува право на надомест за одземено земјиште врз кое истиот имал само право на користење во моментот на одземањето, а немал запишано право на сопственост .

Образложение

Основниот суд делумно го усвоил тужбеното барање на тужителот и го задолжил тужениот ,да му исплати надомест за одземено земјиште.

Апелациониот суд во Битола ја усвоил жалбата на тужениот и првостепената пресудата ја преиначил и пресудил и тужбеното барање го одбил како неосновано.

Против одлуката на второстепениот суд, поднесена била ревизија од тужителот поради суштествени повреди на одредбите на ЗПП и погрешна примена на материјалното право.

Врховниот суд на Република Македонија, најде дека ревизијата е неоснована, бидејќи правилно било применето материјалното право при одбивањето на тужбеното барање од страна на Второстепениот суд.

Имено, првостепениот суд утврдил дека на тужителот му било одземено земјиште на ке имал право на користење , а не и право на сопственост. Општината која му го одзела земјиштето на тужителот заради изградба на транзитен пат, требало да му исплати надомест, повикувајќи се на чл.103 и 104 од важечкиот закон за облигациони односи, според кој ако не може да се изврши враќање во случај на ништовност на некој договор, во таков случај ќе се даде соодветен надоместок во пари според цените во време на донесувањето на судската одлука, па бидејќи Општината не можела да му даде друга локација на тужителот, должна била да му исплати надоместок.

Меѓутоа, второстепениот суд смета, а истото го потврдува и Врховниот суд, дека нема основ за досудување на надомест за одземеното земјиште со право на користење кога од ниеден доказ не произлегува утврдено право на сопственост од една страна, а од друга страна нема доказ дека тужителот го откупил земјиштето од

државата или дека бил изложен на трошоци за користење на друго земјиште со истата намена. Второстепениот суд утврдил дека, во катастарската евиденција, парцелата се водела на Република Македонија, а како корисник бил запишан тужителот. Бидејќи, било одземено право на користење, нема основ за исплата на надомест за одземениот имот.

(Пресуда на Апелациониот суд Битола ТСЖ.бр.1149/08 од 30.09.2009г.)

(Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија РЕВ1.бр.245/2010 од 16.02.2011г.)

Изготвил,
Судија Татјана Сусулеска

14.Одобрениот план за реорганизација на должникот, е обврзувачки за сите доверители дури и за оние кои не ги пријавиле своите побарувања во стечајната постапка. Доверителите кои не ги пријавиле своите побарувања можат да ги остварат своите докажани побарувања под условите што во планот за реорганизација се предвидени за останатите доверители .

Образложение

Со побиваното решение на Заменик претседателот на Основниот суд, се уважува приговорот на должникот, се утврдуваат неправилности на налогот за извршување, а преземените извршни дејствија се ставаат вон сила.

Против ваквото решение, жалба поднесе доверителот.

Апелациониот суд Битола, го потврди првостепеното решение.

Утврдено е дека предметното извршување отпочнало по предлог за извршување поднесен од доверителот, против должникот, за парично побарување досудено на доверителот со правосилна пресуда. Извршителот го донел побиваниот налог за извршување со кој го дозволил предложеното извршување со присилна наплата од сметката на должникот.

Против ваквиот налог, приговор поднел должникот со образложение дека не може да се спроведува присилна наплата на побарување кое датира од период пред отворањето на стечајната постапка, од една страна заради фактот што стечајната постапка завршила со План за реорганизација на должникот, а од друга страна заради фактот што пријавата на доверителот во стечајната постапка била отфрлена како ненавремена.

Решавајќи по приговорот на доверителот, Заменик претседателот на Основниот суд во Охрид го уважил приговорот и утврдил неправилности на извршителот при издавање на налогот, од причина што истиот е издаден спротивно на одредбите од член 242 став 1 од Законот за стечај.

Првостепениот суд правилно утврдил дека се сторени неправилности при издавањето на налогот за извршување, но Второстепениот суд смета дека **несоодветни се причините дадени во обжаленото решение.**

Имено, прифатени од Второстепениот суд се неспорните факти околу постоењето на извршниот наслов - пресудата со која е утврдено побарување на доверителот спрема должникот, фактот дека спрема должникот во текот на 2006 година се водела стечајна постапка која била завршена со усвоен План за реорганизација на должникот во кој се дефинирани условите под кои ќе се спроведува реорганизацијата и ќе се исплаќаат обврските спрема доверителите.

Во стечајната постапка, доверителот не го пријавил своето побарување.

Меѓутоа, со решението за одобрување на Планот за реорганизација на должникот е определено дека „По правосилноста на истото решение, одредбите од спроведбениот (содржинскиот дел на планот) стануваат обврзувачки за сите учесници во стечајната постапка, вклучувајќи ги и стечајните доверители кои не ги пријавиле своите побарувања“.

Ваквата одредба на Планот за реорганизација во целост е идентична со одредбата на член 265 став 3 од Законот за стечај што бил во правна сила во моментот на отворањето на стечајната постапка спрема должникот - Законот за стечај објавен во „Службен весник на РМ“ бр.55 од 29.10.1997 година, што значи истиот се применувал во таа стечајна постапка. Оттука произлегува дека одобрениот план за реорганизација е во согласност со Законот за стечај, кој јасно го дефинира правното дејство на одобрениот План за реорганизација по однос на доверителите кои не ги пријавиле своите побарувања, односно дека истиот е обврзувачки и за овие доверители.

Значи, одобрениот план за реорганизација на должникот е обврзувачки и за конкретниот доверител под условите предвидени за останатите доверители.

(Решение на Основниот суд Охрид ППНИ – 153/12 од 30.05.2012 г.)

(Решение на Апелациониот суд Битола ТСЖ бр.596/12 од 22.06.2012 г.)

**Изготвил,
Судија Татјана Сусулеска**

15.Неоснован е приговорот за компензација на побарување кое е застарено во моментот кога е истакнат таквиот приговор, доколку спротивната странка се повикала на застареност.

Од образложението

Тужителот поднел тужба со предлог за издавање на платен налог против тужениот, за наплата на долг во вредност, а врз основа на веродостојни исправи-фактури. Платниот налог бил издаден, по што тужениот поднел приговор против платниот налог и постапката продолжила како по редовна тужба.

Во текот на постапката тужениот истакнал приговор за компензација на свое побарување кон тужителот по фактура бр. 120/20700037 од 31.12.2007 година на износ од 1.602.177,62 денари, а кое побарување се однесувало на рекалмирана роба за

изработка на дел *Zwischenflansch*, а врз основа на рекаламциски записнк на тужениот од 28.12.2007 година. Фактура бр. 120/20700037 од 31.12.2007 година не била книжена во евиденцијата на тужителот и истиот изјавил дека ваква фактура не била примена од него, додека тужителот со поднесок од 06.06.2011 година истакнал приговор на застареност на побарувањата на тужениот по однос на фактурата бр. 120/20700037 од 31.12.2007 година.

Согласно чл.325 од ЗОО, должникот може да го побие побарувањето што го има спрема својот доверител со она што овој го побарува од него, ако двете побарувања гласат на пари или други заменливи предмети од ист род и ист квалитет и ако двете се стасани.

Согласно чл.328 ст.1 од ЗОО, долг може да се пребие со застарено побарување само ако тоа уште не било застарено во моментот кога се стекнале условите за пребивање. Согласно ст.2 од истиот член и закон, ако условите за пребивање настанале откако едно од побарувањата застарело, пребивањето не настанало ако должникот на застареното побарување истакнал приговор на застареност.

Согласно чл.363 ст.1 од ЗОО, меѓусебните побарувања на договорните страни од договорите во прометот на стоки и услуги, како и побарувањата на надомест за издатоци направени во врска со тие договори, застаруваат за три години.

Со оглед на тоа што од страна на тужениот не бил доставен доказ дека фактура бр. 120/20700037 од 31.12.2007 година на износ од 1.602.177,62 денари му ја доставил на тужителот, истата не била книжена во евиденцијата на тужителот и не била примена од него, а со оглед на тоа што тужениот предметната фактура за компензација му била доставена на тужителот заедно со приговор за компензација од 16.02.2011 година, условите за да се изврши пребивање настанале во моментот кога тужителот ја примил така доставената фактура. Со оглед на тоа што фактурата била издадена на 31.12.2007 година и истата била со рок на доспевање веднаш, а била доставена до тужителот на ден 16.02.2011 година, т.е. по истекот на законскиот рок од 3 години, по што тужителот со поднесок од 06.06.2011 година истакнал приговор на застареност, во конкретниот случај не се исполнети законските услови за пребивање на застарено побарување и таквото пребивање не настанало, согласно чл.328 ст.2 од ЗОО.

Изготвил,
Судија Љубе Стојановски

16. Промената на цените на пазарот не се смета за променета околност во смисла на чл.122 од ЗОО и не е основ за раскинување на договор, бидејќи не претставува околност поради која било отежнато исполнувањето на договорните обврски, или пак било оневозможено исполнување на целта на договорот.

Од образложението

Со пресуда Тс.бр.97/11 од 22.09.2011год. Основниот суд во Битола го одби тужбеното барање на тужителот со кое бараше да се задолжи тужениот да му исплати на име надомест на штета во вид на изгубена добивка износ од 41.919.369ден. со соодветна законска затезна камата.Судот одлучил така наоѓајќи дека тужениот го раскинал договорот поради променети околности во смисла на чл.122 од ЗОО кои настанале со намалување на цената на амбалажата на пазарот, затоа што пазарната цена на амбалажата достигнала далеку пониска висина од онаа која била предвидена со договорот склучен помеѓу странките.

По жалба на тужителот Апелациониот суд во Битола со пресуда Тсж.бр.1358/11 од 18.04.2012год. ја преиначи првостепената одлука на начин што го уважи тужбеното барање на тужителот.Овој суд прифати дека околноста што тужениот на пазарот нашол добавувач со пониски цени не може да се смета за отежнато исполнување на договорните обврски на странките , или пак било оневозможено исполнувањето на целта на договорот.

Променетите цени на пазарот се предвидлива категорија, така што при склучувањето на договорот договорните странки можеле да предвидат и да договорат услови на промена на цени во апсолутни износи или во проценти.Во договорот кој го имаат склучено договорните странки е договорена фиксна цена.

Промената на цените на пазарот не се смета за променета околност во смисла на чл.122 од ЗОО и не е основ за раскинување на договор, бидејќи не претставува околност поради која било отежнато исполнувањето на договорните обврски, или пак било оневозможено исполнување на целта на договорот.

**Изготвил,
Судија Виолета Костовска**

Во изготвувањето на сентенците од трговско право учествуваа и:

**Јасмина Трајковска – Виш судски соработник
Александра Ристевска – Судски соработник
Петар Чаловски – Помлад судски соработник**

2.3. Спорови од работни односи

1. Работен однос заснован на определено работно време може да се трансформира во работен однос на неопределено работно време ако работникот ги исполнува условите од чл.46 од ЗРО и чл.73 од Законот за средно образование, односно да работи со прекин или без прекин до пет години кај ист работодавач, на исто работно место и по истекот на пет години да продолжи да работи со најмалце половина од работното време во работната недела утврдено со закон.

Од образложението

Основниот суд Битола со пресуда РО.бр.331/11 од 01.09.2011 година го уважил тужбеното барање на тужителот за трансформација на работниот однос од определено на неопределено работно време.

Апелациониот суд во Битола со пресуда РОЖ.бр.625/11 жалбата на тужениот ја уважи и пресудата на основниот суд Битола ја преиначи на начин што го одби тужбеното барање на тужителот за трансформација на работниот однос од определено на неопределено работно време, како неосновано.

Имено, тужителот со договор за работа од 19.09.2005г. и договор од 18.11.2005г., засновал работен однос на определено време на работно место наставник по слободни активности или 8 наставни часа. Со договор од 01.09.2006г. до 03.04.2007г. засновал работен однос на работно место наставник по практична настава, а од 03.04.2007г. до 31.08.2007г. исто така на работно место наставник по практична настава. Со договор од 01.09.2007г. и договор од 15.02.2008г. засновал работен однос на работно место наставник по практична настава. Со договор од 01.09.2008г. и договор од 21.01.2009г. засновал работен однос на работно место наставник по економски предмети за 12 наставни часа. Од 10.09.2009г. засновал работен однос на работно место наставник по економски предмети и проектни активности за 7 наставни часа, заклучно со 05.01.2010г. Од 05.01.2010г. до 31.08.2010г. заснивал работен однос на работно место наставник по економски предмети и проектни активности за 7 наставни часа. Од 01.09.2010г. до 12.01.2011г. заснивал работен однос на работно место наставник по економски предмети и проектни активности 7 наставни часа, а од 12.01.2011г. до 31.08.2011г. заснивал работен однос на работно место наставник по економски предмети за 12 наставни часа. Учебната 2011/2012 година имал 7 наставни часа.

Во чл.46 од ЗРО, е предвидено дека, договор за вработување може да се склучи на определено време за вршење на исти работи со прекин или без прекин до 5 години. Во став 3 од истиот член е предвидено дека, работниот однос заснован со договор за вработување на определено време, освен договорот за вработување за вршење на сезонска работа, се трансформира во работен однос на неопределено време

ако работникот продолжи да работи по истекот на рокот од став 1 на овој член, под услови и на начин утврдени со закон.

Во смисала на цитираната одредба и по истекот на 5 години, тужителот треба да продолжи да работи на определено време со најмалку половина од полното работно време. Ова од причини што, во чл.73 од Законот за средно образование Сл.весник на РМ бр.52/02 е предвидено дека, наставник може да заснова работен однос на неопределено време но пократко од полното работно време, доколку обемот на работа изнесува најмалку половина од работното време во работната недела утврдено со закон.

Сметано од 19.09.2005г. па до 19.09.2010г. тужителот наполнил 5 години работен стаж, меѓутоа по истекот на овој рок, не продолжил да работи со половина од полното работно време бидејќи, учебната 2010/2011 година и тоа првото полугодие бил ангажиран за 7 наставни часа, што е помалку од половина од полното работно време од работната недела утврдено со закон, а неспорно е дека учебната 2011/2012 година тужителот исто така бил работно ангажиран со 7 наставни часа.

Исто така за да може да се трансформира работниот однос од определено на неопределено работно време, работодавачот треба да има трајна потреба. Во конкретниот случај, тужителот е работно ангажиран и предава изборни предмети, што значи дека нивниот број зависи од изборот на ученикот, а првостепениот суд го трансформирал работниот однос од определено на неопределено работно време со најмалку од половина од полното работно време, без да го има во предвид и ваквиот факти.

За да се трансформира работниот однос од определено на неопределено работно време, работникот треба да извршува исти работи задачи. Во конкретниот случај работното место е наставник, но во средното образование се изведува предметна настава, па овој суд не прифаќа дека работното место наставник по економски предмети како и наставник по проектни активности, наставник по слободни активности, се исти работни задачи. Разликата во работните задачи произлегува од предметот за кој е ангажиран наставникот.

(Пресуда на Апелационен суд Битола Рож.бр.625/11 од 07.02.2011 г)

(Пресуда на Основен суд Битола РО.бр.331/11 год од 01.09.2011 г)

Изготвил,
Судија Петкана Јадровска

2.Управител на друштво со ограничена одговорност не може да води спор за поништување на одлуката со која е разрешен од функцијата управител, туку може во постапката за надомест на штета како претходно прашање да се утврдува, дали е разрешен во правилна и законита постапка согласно Законот за трговските друштва и има право на штета ако тоа е определено со Договорот за уредување на односите помеѓу управителот и друштвото,а во смисла на чл.242 од истиот закон.

Од образложението

Со пресуда РО.бр.393/11 од 30.06.2011 година усвоено е тужбеното барање на тужителот и поништена е како незаконита одлуката на основачот на тужениот со која тужителот е отповикан од управител на туженото друштво. По жалба на тужениот со пресуда на Апелациониот суд Битола РОЖ.бр.621/11 од 05.04.2012 година преиначена е пресудата на Основниот суд Охрид на начин што е одбиено тужбеното барање на тужителот со кое бараше да се поништи како незаконита одлуката донесена од оснивачот на тужениот со која е отповикан од управител. Имено, тужителот од 01.03.2009 година бил именуван за управител на туженото друштво. На ден 01.07.2010 година оснивачот на тужениот донел одлука за отповикување на тужителот од управител согласно чл.242 од ЗТД. Неспорно е дека тужителот е разрешен од управител со мнозинство гласови на Собирот на содружници. По разрешувањето на тужителот на 09.07.2010 година направена е промена во Централниот регистар на начин што е избришан тужителот како управител на тужениот и од овој момент единствено овластено лице за застапување кај тужениот останал другиот управител.

Во чл.242 од Законот за трговските друштва е предвидено дека, управителот може во секое време да биде отповикан со одлука на содружниците на начин на кој што одлучувале со неговиот избор со или без образложение. Секоја поинаква одредба во договорот на друштвото се смета за ништовна. Одлука за отповикување на управител донесуваат содружниците на собир на содружници и тоа со мнозинство на гласовите на содружниците од кворумот на собирот. За да биде заштитен управителот од едноставно и неоправдано отповикување од содружниците, кога во постапката за нивно отповикување не е докажана вина, управителот има право на надомест на штета ако тоа е определено со договорот за уредување на односите помеѓу управителот и друштвото, а во смисла на чл.242 т.5 од Законот за трговските друштва.

Во чл.366 од Законот за трговските друштва е предвидено, дека на извршните членови на одборот на директорите, членовите на управниот одбор, односно на управителот и на раководните лица не се применуваат одредбите од колективните договори, како и одредбите од Законот за работните односи што се однесуваат на засновањето и престанувањето на работниот однос, на дисциплинската одговорност на платата, надоместоците и на заштитата на правата на работниците. Правата од овие одредби од Законот за работните односи, овие лица ги остваруваат на начин и според условите утврдени со договорот од чл.350 на Овој закон и договорот на ст.3 од Овој член.

Во смисла на погоре наведената одредба, разрешениот управител не може да бара, нити има правен интерес за поништување на одлуката донесена на собир на содружници со која е отповикан од управител, туку во постапката за надомест на штета како претходно прашање ќе се утврдува, дали управителот е разрешен во правилна и законита постапка, согласно Законот за трговските друштва.

(Пресуда на Апелационен суд Битола РОЖ.бр.621/11 од 05.04.2012 година.), (Пресуда на Основен суд Охрид ПО.393/11 од 30.06.2011 година)

Изготвил,
Судија Петкана Јадровска

3. ЗАКЛУЧОЦИ

од работната средба на граѓанските оддели на Апелационите судови од Битола, Гостивар, Скопје и Штип донесени на заедничката средба одржана во Скопје на 11.05.2012 година

1.Одредбата од чл.164 ст.4 од ЗОО упатува на солидарна одговорност на имателите на моторни возила за штета што ќе ја претрпат трети лица и истите одговараат без оглед на нивната вина.Ваквата солидарна одговорност постои и кај осигурителните компании кај кои се осигурани возилата заедно со имателите на возилата учесници во сообраќајната незгода, а тужбата од третото лице за надомест на штета по негов избор може да биде поднесена само против еден од солидарните должници а може према сите учесници во сообраќајната незгода. Во ваков случај кога е поднесена тужба помеѓу повеќе солидарни должници не треба да се утврдува придонесот на секој од нив одделно.

Од Образложението

При неспорен факт кој произлегува од суштината на солидарната одговорност, и одредбите од ЗОО со кои се регулира овој институт, секој од тужените може да покрене прашање за тоа дека исплатил повеќе отколку што изнесува неговиот удел и да бара од останатите да му го повратат делот за кој другите одговараат(право на регрес). Ова не е причина судот, во постапката на тужбата на третото лице поднесена само против едно осигурително друштво или против сите чии возила биле учесници во незгодата, да го утврдува придонесот и обврската на секој од тужените кон тужителот, кое е трето лице, сопатник. Ова затоа што, кога станува збор за деллива облигација (обврска) и кога во некоја деллива обврска има повеќе должници, обврската ќе се дели меѓу нив, во евентуално вонсудска или судска постапка за регрес, но не и во однос на третото лице во постапката по негова тужба, што е согласно чл.197 од ЗОО. Суштината на солидарната одговорност, за каква станува збор во чл.164 ст.4 од ЗОО е третото лице да може да ја наплати штетата во полн износ од било кој од тужените(само од едниот тужен или од сите тужени), а доколку постои соодветен придонес на секој од нив во штетата, утврдувањето на придонесот да нема влијание, во оваа постапка туку во друга, по основ регресно побарување помеѓу субјектите-солидарните должници. На наведениот начин се запазува и начелото на економичност на постапката и постапување на судот во разумен рок, без да се засега во правата на странките учесници во облигационо- правниот однос.

2. Согласно одредбите од Законот за здравствено осигурување физичкото лице кое е сопственик и управител ТП (трговец поединец) спрема кое била спроведена стечајна постапка и како правно лице избришан од трговски регистар нема обврска и не е пасивно легитимиран во спор за долг по основ на неплатени придонеси за задолжително здравствено осигурување по тужба на тужителот Фонд за здравствено осигурување на РМ.

Ова прашање да биде доставено до Врховниот суд на Република Македонија со цел истото да биде разгледано на седница на одделот за Граѓански спорови и да биде донесено правно мислење заради воедначување на судската пракса.

ЗАБЕЛЕШКА: Заклучокот е донесен со мнозинство на гласови

3. Во случај кога на страна на тужителот односно тужен ќе се јават поголем број на странки, зголемувањата од 15% односно 30% за секој нареден тужител, односно тужен најмногу до 5 пати на полномошникот треба да се досудуваат зголемувањата спрема бројот на странките што тој ги застапува, без оглед на бројот на странките на страната на која и припаѓа како тужител односно тужен.

Ова прашање да биде доставено во Врховен суд на Република Македонија со цел истото да биде разгледано на седница на одделот за Граѓански спорови и да биде донесено правно мислење заради воедначување на судската пракса.

ЗАБЕЛЕШКА: Заклучокот е донесен со мнозинство на гласови.

4. Доколку доверителот го пријавил своето побарување во стечајната постапка отворена спрема трговецот-поединец во тој случај физичкото лице како негов оснивач одговара за неговите обврски лично и неограничено со сиот свој имот, а во случај кога доверителот не го пријавил своето побарување во стечајната постапка отворена спрема трговецот поединец, физичкото лице како негов оснивач не одговара лично и неограничено со сиот свој имот за обврските на трговецот поединец.

5. Против заклучокот за продажба од чл.175 ст.4 од Законот за извршување против кој е дозволена тужба согласно чл 175 ст.5 од Законот за извршување не е дозволен приговор за утврдување на неправилности во извршувањето во смисла на чл.77 од Законот за извршување.

6. Обврската за обезбедување на парничните трошоци во смисла на чл. 95 од Законот за меѓународното приватно право не се однесува и за странски правни лица кои поведуваат парница пред суд на Република Македонија бидејќи од содржината на оваа одредба произлегува таква обврска само за странско физичко лице.

Сите судии од четирите Апелациони судови во РМ и судијата од Врховниот суд на РМ едногласно заклучија дека е потребно да се поведе иницијатива за измена на чл.95 од Законот за меѓународното приватно право до Министерството за правда, по однос на тоа да се предвиде обврска и на странски правни лица кои поведуваат парница пред суд на РМ да депонираат парнични средства за обезбедување на парничните трошоци, против решение на Основниот суд во кое се одлучува против

решение на нотарот, согласно чл.16-д од Законот на извршување не е дозволена жалба. Апелациониот суд поднесените жалби ќе ги отфрли како недозволени.

7. За поднесеното барање за бришење на потврдата за правосилност и извршност на решението со кое судот го дозволил извршувањето во извршните предмети кои по донесување на ова решение се пренесени во надлежност на извршителите надлежен да одлучува за такво барање е судот кој го донел решението со кое се дозволува извршувањето.

8. Доколку судот постапувајќи по барање за поведување прекршочна постапка од страна на РМ- Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство-Шумска полиција, донесе решение со кое се отфрла барањето за поведување на прекршочна постапка, кое решение е потврдено со одлука на Апелациониот суд во Штип, лицата против кои е поведена таква прекршочна постапка, а на кои им се одземени предмети од шумската полиција откако претходно поднеле барање за повраќај на стварите од Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство-Шумска полиција и добиле негативен одговор, можат да бараат враќање на одземените предмети во прекршочна постапка односно да бараат враќање на одземените предмети од органот кои ги одзел предметите, но истите не можат од судот во граѓанска парница да бараат враќање на одземените предмети.

4.3 А К Л У Ч О Ц И

**од Работната средба на граѓанските оддели на Апелационите судови
Битола, Гостивар, Скопје и Штип
одржана на 5 ноември 2012 година во Академијата за судии и јавни
обвинители**

1. Врз колективен објект во градба со предбележано право на сопственост на должникот како инвеститор на градбата, извршителот може да спроведува извршување за реализација на налог за извршување кој е прибележан врз зградата или дел од истата за кој што во моментот на прибележката на налогот немало прибележано постоење на предоговор за купопродажба.

2. Кога судот со решение определува привремен застапник на странките кога тие немаат полномошник, а не се знае нивното престојувалиште и живеалиште, истиот да се определува од редот на адвокатите.

Трошоците за застапникот ќе ги сноси тужителот, кој ќе биде задолжен истите да ги авансира.

Кога Центарот за социјални работи определува привремен застапник, односно старател, истиот ќе одлучи и за трошоците на привремениот застапник односно старател.

3. Судот може на доверителот ОДС (Оперативен дистрибутивен систем) да му дозволи привремена мерка за обезбедување на непарично побарување спрема физичко лице тарифен потрошувач – домаќинство ако кумулативно се исполнети следните услови:

- Ако доверителот постапил и ги превзел сите дејствија предвидени во Мрежните правила и Правила за снабдување со електрична енергија, а должникот постапувал спротивно и не ги почитувал одредбите од овие правила, (што треба да се цени во секој поединечен случај) и

- Ако доверителот го стори веројатно постоењето на побарувањето и опасноста дека остварувањето на побарувањето ќе се осуети или значително отежне.

4. Правата и обврските од претходното работење на месните заедници како правни лица, по сила на законот преминуваат на општините на чија територија постоела месната заедница, така што доверителот може да бара извршување спрема општината .

5. Судот нема овластување да определува минимални средства неоподни за функционирање на должникот-корисник на трезорска сметка, кога извршувањето се спроведува врз парични средства на сметка на должникот согласно чл. 200 и 202 од ЗИ.

5. Заклучоци на граѓанскиот оддел на Апелациониот суд Битола

Заклучоци донесени на седницата на Граѓанскиот оддел на Апелациониот суд во Битола одржана на 30.01.2012 г.

1. Разрешениот управител на Друштвото, согласно чл.107 од ЗТД има правен интерес да бара утврдување на ништовност на уписот на новиот управител под услови од овој член, бидејќи одредбите од Законот за едношалтерски систем се однесуваат на постапката пред Централниот регистар на РМ за упис во регистарот, каде согласно чл.7 од Измените и дополнувањата на Законот за едношалтерски систем, при уписот Регистарот не ја испитува законитоста и вистинитоста на содржината на прилозите што се поднесуваат при уписот, не ја испитува законитоста на постапката во која тие се донесени. (донесен едногласно)

2. Ако Апелациониот суд по изјавена жалба на тужениот ја преиначи првостепената пресуда, така што делумно го усвоил тужбеното барање, потоа било спроведено извршување врз основа на пресудата на Апелациониот суд, а во меѓувреме по изјавен вонреден правен лек - ревизија Врховниот суд на РМ ја укинал пресудата на Апелациониот суд, должникот согласно чл.78 од ЗИ има основ да поднесе предлог за против извршување на износот кој бил наплатен од него врз основа на правосилна пресуда на Апелациониот суд. (донесен со мнозинство гласови)

Заклучоци донесени на Седница на Граѓанскиот оддел на Апелациониот суд Битола одржана 12.03.2012 г.

1. Доколку тужениот починал пред поднесувањето на тужбата, што како факт судот го утврдил, тогаш тужбата се отфрла.

2. Кога Основниот суд со решение одлучува по изјавена жалба против решенија на нотар донесени согласно овластувањата во Законот за изменување и дополнување на Законот за извршување, против решението на Основниот суд не е дозволена жалба до Апелациониот суд. Поднесените жалби ќе се отфрлаат.

Заклучок донесен на Седница на Граѓанскиот оддел на Апелациониот суд Битола одржана на од 27.03.2012 година

1. За секое преземено дејствие или даден поднесок од полномошник – адвокат до 29.02.2012 година доколку не е приложена коморска маркичка не следува надоместок согласно Тарифата за награда и надоместок на трошоците за работа на адвокатите. После оваа дата 29.02.2012 година како ден на донесување на решението на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.171/11 од 29.02.2012 година со кое е поведена постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за измена на Тарифата на адвокатите и запрено извршувањето на поединечните акти да се досудува награда без оглед дали е приложена коморска маркичка.

Заклучоци донесени на Седниците на Граѓанскиот оддел на Апелациониот суд Битола одржани на 29.06.2012г, 06.07.2012г. и 12.07.2012г.

1. При извршувањето кај надлежен извршител, должникот може да истакне приговор за пребивање со негово побарување према доверителот и тоа во сите фази на извршувањето ако се исполнети условите за пребивање, должникот го докажува своето побарување со извршна исправа или друга јавна исправа, а помеѓу странките не е спорно побарувањето на должникот.

(Едногласно донесен Заклучок на седница на Граѓански оддел одржана на 29.06.2012г.)

2. Секогаш кога судот поведува претходна постапка за испитување на условите за отворање на стечајна постапка при именување на привремен стечаен управник, истиот да се определува од редот на стечајните управници.

3. За трошоците досудени од страна на првостепениот суд по повод приговорот за неправилности во извршувањето и трошоци досудени од второстепениот суд по повод жалбата против решението на првостепениот суд, треба да се одлучува во започнатата постапка за извршување кај извршителот со Заклучок за утврдување на трошоците на доверителот, а не со издавање на нов налог за извршување врз основа на одлуките на двата судови како извршна исправа. Доколку ваквите трошоци со судските одлуки се досудени во корист на должникот, истите повторно со Заклучокот за утврдување на трошоците, ќе се одбијат – пребијат со оние кои му следуваат на доверителот, без да се издава посебен налог за извршување.

(Едногласно донесени Заклучоци на седница на Граѓански оддел одржана на 06.07.2012г.)

4.Кога пред Апелациониот суд се одлучува по изјавена жалба против решението на Претседателот на Основниот суд, во врска со изјавен приговор за сторени неправилности при извршувањето, а се работи за извршно дејствие преземено после правосилниот налог за извршување, доколку извршителот согласно ЗИ продолжи да презема извршни дејствија и списите од извршниот предмет не е можно да ги приложи во целост, доволно е од негова страна преку Основниот суд да се достави последното правосилно завршено извршно дејствие, како доказ за дотогашниот тек на постапката, како и делот од списите кои се однесуваат на конкретното извршно дејствие за кое се однесуваат приговорот и жалбата. Доколку извршителот презел и друго дејствие кое сеуште не е правосилно, да се достават списите и за таквото дејство.

(Едногласно донесен Заклучок на седница на Граѓански оддел одржана на 12.07.2012г.)

5.Доколку се спроведува извршување врз недвижност која се води на име на должникот по имотен лист, а постои приговор од трето лице дека врз основа на солемнизиран договор за продажба дека недвижноста е негова сопственост, се смета дека недвижноста е сопственост на должникот бидејќи, кај третото лице сеуште недостасува уписот во јавните книги, за да се стекне сопственост во оваа фаза на извршувањето. Третото лице може да поднесе тужба и со привремена мерка . Во постапката кај извршителот и во судот по приговор и жалба, не може да се расправаат спорни факти.

6. Кога се работи за извршување врз недвижност во градба, за кое е ставена прибелешка за постоење на предоговор во корист на трето лице, извршителот треба да води сметка за тоа, а третото лице може со тужба и привремена мерка да ги штити своите права.

(Едногласно донесени Заклучоци на седница на Граѓански оддел одржана на 12.07.2012г.)

6. Погледи и мислења

6.1. ОСВРТ КОН ПРАВНОТО ЗНАЧЕЊЕ НА ПРЕДБЕЛЕЖУВАЊАТА И ПРИБЕЛЕЖУВАЊАТА ВРЗ НЕДВИЖНОСТИТЕ ЗА ПРОМЕТОТ И ИЗВРШУВАЊЕТО ВРЗ ИСТИТЕ

I.

Законот за катастар на недвижности во одредбата од чл.131 дефинира дека запишувањето во Катастарот на недвижностите, се врши како: Укнижување, предбележување и прибележување.

УКНИЖУВАЊЕТО, според член 132 од истиот закон, е потполно и дефинитивно, безусловно запишување на настанувањето или престанувањето на правото на сопственост и други стварни права, како и на други права на недвижностите, под услови и на начин утврдени со закон.

Членот 133 пак, го дефинира **ПРЕДБЕЛЕЖУВАЊЕТО** како **условно укнижување** на стекнувањето или престанокот на правото на сопственост на недвижност, кога е поднесена пријава за запишување во Катастарот на недвижностите, а не се исполнети правните претпоставки односно условите за запишување од членот 130 на овој закон и доколку основот за конечното укнижување не е достатно застапен.

При тоа во ставот 2 на истата одредба, регулирано е дека во Катастарот на недвижностите **се предбележува и правото на сопственост на зграда и посебен дел од зграда кога се во фаза на градба**, со запишување на податоци за лицата кои имаат право на градење согласно со одобрението за градење и податоци за зградите и посебните делови од зградите преземени од основниот проект заверен од надлежен орган. **Со доставувањето на доказ дека се исполнети правните претпоставки односно условите за запишување од членот 130 од овој закон, се брише предбележувањето и истовремено се укнижува правото на сопственост.**

Правното дејство на предбележувањето се состои во тоа што се обезбедува **првенство на укнижување** на правото на сопственост, доколку самото предбележување биде потврдено согласно условите за запишување на правата определени со закон.

Трет вид запишување во Катастарот на недвижности претставува **ПРИБЕЛЕЖУВАЊЕТО**, регулирано со чл.134, според кој прибележување е **запишување на факти** кои се од влијание за недвижностите, а кои се однесуваат на:

- a. **лична состојба** на носителот на правото на сопственост.
 - b. Фактот дека на одредена катастарска парцела **во тек е изведувањена градба** за што е извршено предбележување на право на сопственост на зграда и посебен дел од зграда кога е во фаза на градба со назначување на бројот на листот за предбележување на градба.
1. **правото на залог (хипотека) на предбележаното право** на сопственост на зграда и посебен дел од зграда кога е во фаза на градба,

- правните дела за ПРОМЕТ НА ПРЕДБЕЛЕЖАНОТО ПРАВО НА СОПСТВЕНОСТ НА ЗГРАДА И ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД ЗГРАДА кога е во фаза на градба.

Ако се вратиме на одредбата на член 130 на Законот за катастар, ќе видиме дека истата ги пропишува условите за запишување на правата на недвижности при востановување и одржување на Катастарот на недвижностите, при што како основен услов е предвидено постоење на **правен основ подобен за запишување**. При тоа, во ставот 2 на истата одредба е предвидено дека се смета дека правниот основ е подобен за запишување кога:

- исправите за правниот основ се склучени во писмена форма и заверени од надлежен орган согласно со закон,
- актите на надлежните органи се конечни односно правосилни,
- постои соодветност на податоците од членот 129 став 3 на овој закон.

Соодветноста на податоци, согласно членот 129 став 3, во однос на носителот на правото, постои доколку податоците за правниот претходник наведен во исправата за правниот основ се идентични со податоците за носителот на правото на недвижност запишан во Катастарот на недвижностите пред поднесување на пријавата. Практично кажано, соодветност треба да постои меѓу податоците во исправата за запишување и податоците за носителот на правото запишани во катастарот на недвижностите во лист „А“ од имотниот лист. Таа соодветност треба да постои во моментот на поднесување на пријавата за запишувањена промените во катастарот.

На одредбите за предбележување на право, се надоврзува одредбата од чл.149 од ЗСДСП, според која ако не се исполнети сите претпоставки што се бараат за запишување во јавната книга на правата на недвижностите, а е побарано запишување на правото на сопственост, стекнувањето на правото ќе се предбележи. Со предбележувањето, правото на сопственост ќе биде стекнато под услов дополнително да следи оправдување на тоа предбележување. Ако предбележувањето дополнително се оправда, правото на сопственост е стекнато во моментот кога било поднесено барањето за запишување на правото во јавната книга.

Предбележувањето, во смисла на цитираните законски одредби има исто правно дејство како и укнижувањето под услов дополнително да се оправда запишаната предбележба која трае додека не се оправда односно избрише. Главната и основна цел на предбележувањето е стекнување на првенствен ред кога не се исполнети претпоставките за укнижување, но се исполнети барем општите претпоставки за запишување односно условите предвидени во член 128 од ЗКН за правните основи за запишување во Катастарот на недвижности, во член 129 од ЗКН по однос на исправите и соодветноста на податоците и по член 130 од ЗКН- за подобноста на правните основи за запишување.

Според погоренаведеното, **предбележувањето** како условно укнижување, им гарантира на лицата во чија корист и на чие име е извршено, дека во моментот кога ќе се стекнат законските претпоставки за укнижување на правото на сопственост, истите стекнуваат право на укнижување на нивното право на сопственост, а ќе се смета дека укнижувањето е извршено од денот кога е поднесено барањето за запишување на правото на сопственост во вид на предбележување.

II.

Законот за договорен залог (ЗДЗ), во одредбата на член 7 го дефинира начинот, условите и постапката за засновање, постоење, реализација и престанок на договорното заложно право. Истата одредба дефинира дека **под залог може да се стави и иден предмет.** Кога се работи за хипотека, како недвижност во смисла на оваа одредба која би претставувала иден предмет врз кој може да се заснива хипотека, претставува зграда во изградба која што е запишана во листот за предбележување согласно член 133 од ЗКН. Во листот за предбележување треба да биде назначено дека запишувањата се од привремен карактер и дека ќе станат конечни со укнижувањето на зградата во постојатниот имотен лист.

Според коментарот на член 7 од ЗДЗ од авторот Кирил Чавдар, зградите во градба посредно можат да бидат во промет со тоа што се повикува на член 70 од Законот за градење.

Согласно чл.70 ст.1 од наведениот Закон, доколку во текот на градењето настане промена на инвеститорот, новиот инвеститор е должен, во рок од 15 дена од настанатата промена, да го извести органот надлежен за издавање на одобрение за градење и со истото извесување да достави доказ дека има статус на инвеститор. На новиот инвеститор, со решение ќе му се признае статус на инвеститор за градба, само доколку со преземањето на правото на градење, ги преземеправата и обврските кои претходниот инвеститор ги имал како резултат на склучени договори за хипотека и други правни дела за промет на градбата или делови од градбата прибележани во листот за предбележување на градба, а во спротивно по изградбата нема да му се издаде одобрение за употреба на градбата на негово име.... Со одредбата на ст. 3 се обврзува новиот инвеститор веднаш, актот со кој е извршена промена на одобрението за градење да го достави до надлежниот орган за запишување на правата на недвижности заради прибележување на промената на инвеститорот во јавната книга за запишување на правата на недвижностите.

Авторот на коментарот смета декаврз основа на законската одредба на член 7 од ЗДЗ и член 70 од Законот за градење и зградата во градба може да биде предмет на промет, аналогно на тоа што и залог може да се заснова на иден предмет. Зградата во градба која е запишана во листот за предбележување, според истиот автор може да биде предмет на присилно извршување заедно со земјиштето на кое се гради врз основа на извршна исправа со која инвеститорот е задолжен да плати паричен долг. Лицето кое ќе ја купи таа зграда при реализација на присилно извршување, би можело натаму да бара кај надлежните Управни органи статус на нов инвеститор.

Значи,како што е погоре кажано, **залогот врз предбележано право** на сопственост на зграда и посебен дел од зграда која е во фаза на градба **се прибележува** – чл.134 ст.1 алинеја 3.

Ваков вид запишување – прибелешка се врши и во ситуација кога објектот во градба е запишан на име на инвеститорот само во лист за предбележба согласно член 133 одЗКН.

III.

Законот за извршување од своја страна предвидува „Прибелешка“ на налогот за извршување како една од фазите на постапката на извршување врз недвижност.

Имено, извршувањето врз недвижности е регулирано во член 154 и наредните одредби, при што како **извршни дејствија** во постапката за извршување врз недвижности се наброени: **Прибелешка на налогот за извршување врз недвижности во јавната книга**, понатаму, како следно дејстие - утврдување на вредноста на недвижноста, продажба на недвижноста и намирување на доверителите од износот добиен при продажбата.

Одредбата од член 156 регулира дека **со прибелешката на налогот за извршување врз недвижности**, доверителот **стекнува право** своето побарување да го намира од недвижноста и во случај трето лице подоцна врз истата недвижност да стекне право на сопственост или право на располагање. Овој доверител, со прибелешката на налогот за извршување врз недвижности, **стекнува првенствено право** на намирување во однос на лицата кои подоцна ќе стекнат заложно право врз таа недвижност или право на намирување и за неговото право не е од значење дали подоцна се променил сопственикот на тој имот.

IV.

Во предметите што се појавија во постапка по жалба пред Апелациониот суд во Битола, се работи за отпочнати постапки за извршување спрема должник кој, врз имотот што е предмет на извршување, има само предбележано право на сопственост како инвеститор на градба. Зградите што истиот ги гради како инвеститор врз основа на одобрение за градба и уредна техничка документација, во катастарската евиденција се водат на негово име во листот за предбележување.

Во истиот лист за предбележување, се запишани прибелешки на предоговори за купопродажба на делови од зградите – станови, на залози – хипотеки, решенија за привремени мерки и налози за извршување од повеќе доверители.

Во смисла на член 134 став 1 алинеа 4, правните дела за промет со предбележано право на сопственост на инвеститорот (предоговорите за купопродажба што ги склучил со разни физички и правни лица во текот на градбата), се прибележани во листот за предбелешка. Како такви **предоговорите за купопродажба, имаат статус на прибележани права**.

Следува, судската пракса да даде одговор на прашањето дали е можно да се спроведува извршување спрема овој имот – зградите врз кои должникот има предбележано право на сопственост како инвеститор, а сеуште нема укнижено право на сопственост и какво е значењето на предоговорите за купопродажба кои што должникот ги склучил со разни физички и правни лица во текот на градбата, кои се прибележани во истиот лист за предбележба на име на должникот.

**Материјалот го подготви,
Судија Татјана Сусулеска**

6.2. ДОКАЗИТЕ ВО СТОПАНСКИТЕ СПОРОВИ И НОВИНИТЕ СО ИЗМЕНИТЕ И ДОПОЛНУВАЊАТА НА ЗПП

1.Што е парница со стопански елементи – стопански спор?

Законот за парнична постапка, во глава триесет и прва, содржи посебни одредби кои се однесуваат на постапката во стопанските спорови.

За определување на **поимот стопански спор**, во Законот се користи објективно- субјективен критериум.

Објективен критериум се меѓусебните стопански односи на субјектите, од кои произлегуваат овие спорови .

Субјективен критериум се лицата меѓу кои тие спорови настануваат.

Во смисла на Законот за парнична постапка, стопански спорови се:

- споровите од меѓусебните односи во кои двете странки се правни лица,
- споровите кои се однесуваат на бродовите и пловидбата во внатрешните води, (пловидбени спорови), освен спорови околу превоз на патници,
- спорови од меѓусебни стопански односи на иматели на дуќани и поединци кои во вид на регистрирано занимање вршат некоја стопанска дејност,
- спорови помеѓу домашни правни и странски физички и правни лица,
- спорови во кои како сопарничари се јавуваат други физички или правни лица.

Исто така, иако во одредбите на Законот не се децидно наброени, во оваа група на спорови се сметаат и споровите кои настануваат помеѓу наведените субјекти **по повод постапка за стечај, ликвидација, статусни промени во трговските друштва, спорови за повреда на права од индустриска сопственост и други, кои се јавуваат како спорови во надлежност на основните судови со проширена надлежност или таканаречени трговски спорови.**

Постапката во стопанските спорови има свои **специфики** и тоа:

4. **Судија поединец** суди во спорови со вредност до **1.800.000,00 ден.**, како и во спорови за наплата на камата без оглед на вредноста;
5. Во **итни случаи** може веднаш по претходно испитување на тужбата да се закажа подготвително рочиште или главна расправа;
6. Претседателот на советот е овластен во итни случаи **рочиштето да го закаже по телефон** или со телеграма.
7. **Ревизија** против правосилна пресуда донесена во втор степен е дозволена за спор со вредност над **1.500.000,00 ден.**;
8. Како спор од **мала вредност** се смета спор за побарување до **300.000,00 ден.**
9. Во постапката во споровите од мала вредност во стопанските спорови не се применуваат одредбите за подготвително рочиште.
10. Во овие постапки, важат следниве **рокови**:

- 1) рок од 30 дена по истекот на кој не може да се поднесе на предлог за враќање во поранешна состојба од членот 110 став (4) на овој закон;
- 2) рок од осум дена за поднесување на жалба против пресуда, односно решение, а рок од три дена за поднесување на одговор на жалба и
- 3) рок од осум дена за извршување на чинење, а за чинења што не се состојат во парично давање, судот може да определи и подолг рок.

8. Во овие постапки странките не можат надвор од рочиштето да даваат изјави усно на записник кај судот.

9. **Исправата** врз основа на која се издава платен налог според членот 418 од овој закон, **не мора да биде приложена во оригинал или во заверен препис**. Доволно е ако преписот на таквата исправа го заверил овластениот орган на правното лице.

2.Одредбите на ЗПП за товарот на докажувањето

Според начелата врз кои е уредена парничната постапка, судот одлучува во границите на барањата што се поставени во постапката.

Прашањето за товарот на докажувањето е дефинирано на начин што странките се должни да ги изнесат сите факти врз кои ги засноваат своите барања и да предложат докази со кои се утврдуваат тие факти.

Кои факти ќе ги земе како докажани, одлучува судот по свое уверување врз основа на совесна и грижлива **оценка на секој доказ посебно и сите докази** заедно врз основа на резултатите од целокупната постапка.

Бидејќи се зборува за **должност на странките** да ги изнесат сите факти врз кои ги засноваат своите барања и да предложат докази со кои се утврдуваат тие факти, истото може да се толкува и како товар, од причина што ако странката не го стори она што и го наложува законот, штетните последици ја погодуваат само неа. Со тоа што не го сторила веројатно своето тврдење, нејзиното барање или приговор нема да бидат усвоени.

Законот за парнична постапка го нагласува товарот на докажувањето како обврска на странките, а му овозможува на судот да ја извршува својата примарна функција - разрешување на споровите и пресудување.

Одредбата на **чл.208 од ЗПП**, предвидува дека во ситуација кога судот не може врз основа на изведените докази со сигурност да утврди некој факт, за постоењето на фактот, ќе заклучи со примена на **правилата за товарот на докажувањето**.

Според одредбите на овој закон, **тужителот треба да ги докаже фактите** од кои го изведува своето право и барањето кое судот треба да го усвои – тужбено барање.

Тужениот треба да ги докаже оние факти на кои го занова својот приговор, односно оние факти со кои ги побива наводите и доказите на тужителот.

Докажувањето ги опфаќа сите факти што се важни за донесување на одлука, но не и оние кои странката ги признала пред судот.

Треба да се разликува:

2. признавање на фактите од
3. признавање на тужбеното барање.

Признавањето на тужбеното барање, покрај признавањето на фактите молкум, **содржи и признавање на правната основаност на барањето**, па може врз основа на него да се донесе пресуда врз основа на признание. Меѓутоа, **признавањето на фактите може да биде проследено со оспорување на тужбеното барање**, со додавање на други факти или со негирање на неговата правна основаност.

Исто така од признавање на фактите, треба да се разликува и признавање на некои права.

Општо познати или ноторни факти, се оние кои во определена средина им се познати на поширок број луѓе, факти кои се однесуваат на некои природни случки, настан, епидемии, историски настани и т.н.

За фактите чие постоење законот го претпоставува, ЗПП предвидува дека не треба да се докажуваат, но може да се докажува дека овие факти не постојат.

Не треба да се докажуваат ни општо познатите факти.

Судот може да одлучува и по **слободна оцена**, ако утврди дека на странката и припаѓа право на надомест на штета, на паричен износ или на заменливи предмети, но висината на износот не може да се утврди.

Определувањето на **надомест по слободна оцена** мора да биде убедливо и исцрпно образложено, бидејќи без такво образложение нити странката, нити надлежниот суд не може да ја оценат валидноста на утврдувањето.

3. Докази во стопанските спорови

3.1 Исправи

Од правен аспект, исправите може да се делат на:

а) дипозитивни или конститутивни, со кои се создава една правна состојба, однос кој е создаден со нив, или е извршено едно правно располагање(на пр., договор, тестамент и сл.);

б) документирани или доказни со кои се посведочува дека еден настан навистина се случил; тие се издаваат со цел да би се докажал некој правно релевантен факт што навистина се случил (на пр., изводи од матичните книги, дипломи и уверенија за завршени училишта, факултети и сл.)

Исправите се делат и на: **јавни и приватни**, на **домашни и странски**, на **оргинални, дупликации и преписи**, итн.

Исправите што во пропишана форма ги издал државен орган во границите на својата надлежност како и исправи што во таква форма ги издала организација или друга институција во вршење на јавно овластување што и е доверено со закон или со одлука на орган на општината заснована врз закон (**јавни исправи**), ја докажуваат вистинитоста на она што се потврдува или определува во неа.

Иста доказна сила имаат и **други исправи** кои со посебни прописи во поглед на доказната сила се изедначени со јавните исправи.

Дозволено е да се докажува дека во јавната исправа неvistинитото се утврдени фактите или дека исправата е неправилно составена.

Ако судот се сомнева во автентичноста на исправата, може да побара за тоа да се изјасни органот, односно институцијата од која би требало да потекнува таа.

Со одредбите на ЗПП е регулирана доказната вредност на јавните исправи.

Значи, **јавната исправа**, треба да е издадена од орган, како што е погоре наведено, да е издадена во границите на неговата надлежност и во пропишана форма.

Автентичноста на исправата значи дека исправата е издадена од оној **орган што е означен во нејзиниот увод и кој на крајот се потпишал** и тоа го **заверил со пропишаниот печат**. Ако судот се посоменва во тоа, ќе побара изјаснување од органот од кого би требало да потекнува таа, па ако се добие одговор дека исправата не потекнува од тој орган, таквата исправа ја нема доказната вредност на јавна исправа.

Зса **доказната вредност на приваните исправи** во ЗПП не се содржани никакви одредби, но нив **судот ги цени** согласно одредбите од чл.8, т.е. поединечно, **во вкупноста на сите изведени докази** и врз основа на резултатите од целокупната постапка.

За **автентичноста на приватната исправа**, исто така, од суштетствено значење е дали потекнува од оној што во неа е означен како издател, што судот треба несомнено да го утврди, а потоа се цени вистинитоста на она што е содржано во неа.

Така на пример, писмената издадени од странките се приватни исправи и можат да имаат доказна сила само ако нивната вистинитост е утврдена или признаена.

Странката е должна **самата да ја поднесе** исправата на која се повикува за доказ на своите наводи, исто како и останатите докази на кои се повикува и тоа **со тужбата или одговорот на тужба, а најдоцна на подготвителното рочиште**, односно првото рочиште за главна расправа кај споровите од мала вредност. Исклучоците од ваквата обврска на странката, се прецизно регулирани со Законот.

Ако исправата се наоѓа кај државен орган или кај организација или друга институција на која и е доверено вршење на јавното овластување, а самата странка не може да издејствува да се предаде или прикаже, судот по предлог на странката, ќе ја прибави оваа исправа.

Кон исправата составена на странски јазик **се поднесува** и заверен превод.

Документацијата приложена кон тужба со предлог за издавање на платен налог, претставува **веродостојна исправа само за издавање на платниот налог**. Доколку биде оспорена од тужениот, во понатамошниот тек на постапката, не претставува веродостојна исправа. Се разбира, **тужениот мора да го докаже основот за својот приговор**. Истото важи и за постапката по предлог за издавање на дозвола за извршување што се спроведува кај нотарот.

Во одредбата на чл.418 од ЗПП, како и чл.16-в од Законот за извршување е дефинирано што претставува веродостојна исправа, врз основа на која може да се издаде платен налог, односно дозвола за извршување.

Како веродостојни исправи се сметаат особено:

- 1) јавни исправи;
- 2) приватни исправи на кои потписот на обврзникот го заверил органот надлежен за заверување;
- 3) меници и чекови со протест и со повратни сметки ако тие се потребни за засновање на барање;
- 4) изводи од заверени деловни книги;
- 5) фактури
- 6) исправи кои според посебни прописи имаат значење на јавни исправи.
- 7) како фактура се смета и пресметката на камата

3.2. Вештачење

Овој доказ служи за утврдување или разјаснување на некој факт,за кој е потребно стручно знаење со кое судот не располага.

Вештаците се лица со стручно знаење и независни од судот и странките, кои треба да дадат стручно мислење за разјаснување или утврдување на некој факт.

Исклучено е вештачење за правна оценка на одредени прашања, на пример дали странката постапила согласно одредби на договор, во согласност или спротивно на закон и сл. **Не може предмет на вештачење да бидат прописи**, акти и сл. кои требало да се применат на одреден случај, туку само пропустите на лицата во однесувањето и примената на тие прописи.

Кога странката предлага вештачење, должна е да ги наведе фактите кои ги докажува со истото.

Според измените на ЗПП – (Сл.весник на РМ бр.110/2010)

Чл.235

(1) Судот ќе изведе вештачење како доказ, ако странката со тужбата или одговорот на тужба го достави стручниот наод и мислење на вештакот.

(2) Ако странката предлага вештачење како доказ, но стори веројатно дека постојат факти или околности за кои не може да го прибави вештиот наод и мислење, судот ќе определи вештачење со писмена наредба. Во наредбата судот ќе наведе во однос на кои факти или околности се врши вештачењето и на предлог на странката ќе определи на кого му се доверува вештачењето.“

Со оваа одредба, **исклучена** е можноста судот, по службена должност или по предлог на странката, без постоење на законски основ, да определи вештачење. **Постапување спротивно на оваа одредба, претставува суштествена повреда на постапката,од чл.343 ст. т.13 од ЗПП.**

Својот стручен наод и мислење, вештакот е должен писмено да го образложи.

Вештакот може да биде сослушан непосредно на расправата, со право на странките, по одобрение од судот, да поставуваат прашања до истиот.

По потреба, кога определува вештачење согласно чл.235 ст.2 од ЗПП, судот може да определи **повеќе вештаци**, а тие можат да поднесат заеднички наод и мислење или секој од нив посебно да го даде своето мислење.

Во секој случај, кога има противречности или недостатоци во мислењето на еден или повеќе вештаци, а тие недостатоци или соменавања не можат да се отстранат со повторно сослушување на вештаците, **судот може да определи супер вештачење**, согласно чл.246 ст.2 од ЗПП, кое ќе се изврши во рок не подолг од 45 дена, односно во посложените предмети во рок не подолг од 60 дена. **Супер вештачењето го определува претседателот на советот или судијата поединец по електронски пат**, со примена на правилото на случаен избор од регистарот на вештаци, во присуство на двете странки, односно нивните полномошници – чл.246 ст.3 од ЗПП.

Во судската пракса, сеуште недоследно се применуваат изменетите одредби на ЗПП во делот на изведување на доказ со вештачење, па се појавуваат предмети во кои, првостепените судии, на предлог на странките, на подготвителното или првото рочиште за главна расправа, определуваат вештачење и вешто лице кое истото ќе го спроведе. Наодот на вештото лице, заедно со другите изведени докази, се користи за утврдување на фактичката состојба во спорот. На ваков начин се прави суштествена повреда на постапката, по чл.343 ст.2 т.13 од ЗПП.

Исто така, има предмети во кои се допушта достава на писмено вештачење на самото подготвително или првото рочиште за главна расправа. Тоа исто така е спротивно на цитираниот чл.235 од ЗПП. За поткрепа на ваквиот начин на постапување, се појави толкување на одредбите на чл.271 ст.2 од ЗПП (поточно измената на овој член со чл.58 од Законот за измени и дополнување на ЗПП), дека странките се должни најдоцна на подготвителното рочиште да ги изнесат сите факти и докази врз кои ги засноваат своите наводи, како и да ги достават исправите и предметите кои имаат намера да ги употребат како доказ во постапката. Ако внимателно се чита оваа одредба, ќе се види дека вештачењето не се спомнува како доказ кој може да се достави или предложи најдоцна на подготвителното рочиште. Тоа не е нити исправа, нити предмет кој може да се употреби во постапката. Да повторам, чл.235 ст.1 е јасен – „Судот **ќе изведе вештачење како доказ**, ако странката **со тужбата или одговорот на тужба го достави** стручниот наод и мислење на вештакот“. Исклучокот од оваа одредба е регулиран во одредбата на ст.2 од истиот член од Законот.

С в е д о ц и

Сведоците се физички лица, кои пред судот ги изнесуваат своите сознанија и она што го забележале за нешта кои се случиле пред тие да го дадат својот исказ.

Должноста за сведочење е јавна должност, па секое лице кое е повикано да сведочи, е должно да се јави на поканата од судот.

Законот предвидува и **казна за сведокот** кој без оправдана причина нема да се јави на поканата од судот или ќе одбие да сведочи.

При сослушувањето, сведокот ќе биде **опоменат** на должноста да **ја зборува вистината** и дека не смее ништо да премолчи, а ќе се предупреди на последиците од давање на лажен исказ.

Во стопанските спорови, сведоците како доказно средство, најчесто претставуваат дополнување на писмените докази или служат за разјаснување на

спорни факти кои не можат да се утврдат врз основа на писмените докази или вештачење.

Сослушување на странки

Во стопанските спорови, сослушувањето на странките значи **сослушување на лицата овластени за застапување на странките** – застапници по закон, но само ако сеуште ја вршат таа должност и го имаат тоа овластување.

Овој доказ најчесто се изведува **кога нема други докази** или кога и покрај изведените други докази, не може да се расчистат и утврдат спорните факти.

Ова доказно средство се оценува како и сите други докази, врз основа на совесна и грижлива оценка на секој доказ посебно и сите заедно, врз основа на резултатите од целокупната постапка.

Државниот правобранител не може да биде сослушан во својство на странка, бидејќи не ја застапува Република Македонија во правниот промет, во смисла на Законот за трговски друштва.

Други писмени докази

Како писмени докази за побарувањата, во стопанските спорови најчесто се користат ф-ри, испратници, разни видови договори, нарачки, изјави, налог за вршење за работа, изјави за компензација, пренесување на побарување, преземање на побарување, времени или завршни градежни ситуации и.т.н.

Битно е судијата кој го води спорот да знае **која е законски пропишаната форма** на овие докази, за да можат истите да предизвикаат правна последица или да служат како доказно средство во постапката.

За **договорите** како доказ, битни се основните елементи пропишани со закон, а писмената форма на договорот, кога е пропишана како задолжителна, се потврдува со потпис на овластените лица и печат на правното лице.

Законот за облигациони односи ја дефинира формата и битните елементи на договорите, дефинирајќи исто така и што може да биде предмет на конкретен вид договор, начин на склучување, времетраење, причини за раскинување и престанување на договорите, како и основите за нивно побивање и утврдување на ништовост.

Судот, при оценката на договорот како доказ, треба да внимава на законски пропишаната форма, на содржината на договорите, на предметот на договорот, изјавената воља на странките, заверката на содржината на договорите, која треба да биде со потпис и печат на странките, а секако по службена должност да се внимава и на ништовноста на договорите. Заверката на потписите и солемнизацијата на содржината на договорите, кои се вршат кај нотар, исто така можат да бидат од значење за важноста на договорот предложен како доказ во постапката.

**Материјалот го подготви,
Судија Татјана Сусулеска**